

GDAŃSKIE
WARSZTATY
PROJEKTOWE

MŁODE MIASTO PRZYSZŁOŚĆ DZIELNICY

Raport z procesu konsultacyjnego

GDAŃSK 2022

MŁODE MIASTO

PRZYSZŁOŚĆ DZIELNICY

Raport z procesu konsultacyjnego

Kierownictwo projektu:

Architekt Miasta Gdańska prof. dr hab. inż. arch. Piotr Lorens (Politechnika Gdańska)

Realizacja:

Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto w składzie: dr inż. arch. Piotr Czyż (Politechnika Gdańska),
Iga Perzyna, Mateusz Sylwestrzak

Opracowanie graficzne:

Mateusz Sylwestrzak

Okładka:

Fot. www.stock.adobe.com

Spis treści

1. Podsumowanie wykonawcze	6
2. Przedmowa	8
3. Wstęp	10
4. Przedmiot, zakres i cel opracowania	12
5. Młode Miasto, dotychczasowe inicjatywy i działania	22
6. Metodyka pracy	24
7. Analiza zebranego materiału	30
8. Synteza zebranego materiału	44
9. Wnioski i rekomendacje powarsztatowe	56
10. Podsumowanie	60
11. Problematyka dalszych studiów, analiz oraz opracowań projektowych	62

1

Podsumowanie wykonawcze

Niniejszy raport zawiera podsumowanie wniosków z przebiegu procesu konsultacyjnego na temat przyszłości Młodego Miasta. Proces ten został przeprowadzony w okresie od października do grudnia 2021 roku z inicjatywy Biura Architekta Miasta Gdańska.

Proces miał na celu określenie najważniejszych uwarunkowań i wyzwań stojących przed rozwojem Młodego Miasta. Interesariuszami zachodzących już przekształceń są mieszkańcy Gdańska, przedstawiciele środowiska gospodarczego, instytucji społecznych oraz kultury, organizacji pozarządowych, władze miasta oraz rady dzielnic. W ramach procesu konsultacyjnego przeprowadzono sześć spotkań, w tym dwa spotkania warsztatowe oraz jeden warsztat ekspercki. Przebieg spotkań oraz warsztatów został szczegółowo przedstawiony w raporcie wraz z wcześniejszymi działaniami oraz inicjatywami prowadzonymi na temat Młodego Miasta.

Za cele szczegółowe procesu konsultacyjnego przyjęto:

1. zebranie opinii interesariuszy na temat najważniejszych uwarunkowań kształtowania obszaru,
2. zebranie katalogu inicjatyw dotyczących obszaru,
3. określenie docelowego charakteru obszaru w kontekście oczekiwań interesariuszy,
4. określenie problematyki dalszych studiów, analiz oraz opracowań projektowych.

Na podstawie przeprowadzonych spotkań i warsztatów wskazano główne obawy oraz oczekiwania uczestników procesu, wśród których najważniejszymi są: obawa przed brakiem dostępu do przestrzeni Młodego Miasta – związana z zarówno z barierami fizycznymi, jak i kulturowo-społecznymi, obawa przed zdominowaniem terenu przez najem krótkoterminowy czy obawa przed brakiem włączenia okolicznych mieszkańców w podejmowanie decyzji na temat przyszłości terenu. Wśród najważniejszych oczekiwań uczestników można wspomnieć postulat odnośnie integracji Młodego Miasta z jego otoczeniem (zarówno bliższym jak i dalszym), postulat o publicznym dostępie do terenów nadbrzeżnych i zieleni czy postulat odnoszący się do zachowania równowagi między przestrzeniami publicznymi a planowanymi na tym terenie inwestycjami. Kluczowymi zagadnieniami poruszonymi podczas spotkań i warsztatów były: wielowymiarowe dziedzictwo terenów postocznioowych, dostępność rozumiana zarówno w kontekście fizycznym, jak i społeczno-kulturowym oraz układ przyrodniczy obejmujący szeroko rozumiane przestrzenie publiczne.

Rys. 1. Budynek trasernii. Fot. Biuro Architekta Miasta.

Uwagi, opinie oraz zebrane podczas warsztatów sugestie i postulaty pozwoliły na sformułowanie wniosków dotyczących sposobu kształtowania terenu Młodego Miasta oraz koordynacji samego procesu. Jednymi z istotniejszych są: potrzeba kształtowania zrównoważonego programu funkcjonalnego dla obszaru, stworzenie strategii kształtowania terenów zielonych i rekreacyjnych oraz opracowanie programu społecznego, który będzie komplementarny wobec przyszłych działań planistycznych. Wniosek, by rozwój Młodego Miasta był wynikiem celowego, a nie przypadkowego działania poszczególnych inwestorów, jest szczególnie ważny. Kluczowe w tym kontekście jest **przyjęcie przez miasto roli koordynatora procesu** oraz budowanie zaufania społecznego poprzez **transparentny dialog ze wszystkimi interesariuszami**.

2

Przedmowa

Przekazujemy Państwu raport na temat wizji przyszłości Młodego Miasta. Jest to teren o niebywalej wartości, będący nośnikiem dziedzictwa związanego z bogatą historią przemysłu, kulturą oraz przede wszystkim z ideą Solidarności, która krystalizowała się na tym obszarze i do dziś jest istotną częścią naszej tożsamości. Przeprowadzony proces konsultacyjny pozwolił na wypracowanie wspólnej dla wszystkich biorących udział w procesie interesariuszy wizji rozwoju tego obszaru, będącej aktualizacją założeń poczynionych jeszcze w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. Wnioski z przeprowadzonego procesu świadczą o tym, że staliśmy się wrażliwsi na potrzebę kształtowania miasta przyjaznego, poszanowania dziedzictwa oraz krajobrazu. Dzisiaj wartości te stały się dla nas oczywistością. Ich urzeczywistnienie wymaga szczerego i otwartego dialogu. Jeżeli mamy to zrobić mądrze, to musimy zrobić to wspólnie i na zasadzie partnerstwa. Jestem zaangażowany w tematykę Młodego Miasta od wielu lat i widzę, że marzenia o nowoczesnej, żyjącej i przyjaznej dla mieszkańców dzielnicy stają się realne. Zainicjowany proces ma szansę połączyć interesy wszystkich stron i stać się punktem wyjścia do koordynowania dalszej współpracy, na którą liczymy.

Alan Aleksandrowicz,
Zastępca Prezydenta Miasta Gdańska ds. inwestycji

Niniejszy raport jest podsumowaniem prawie trzech dekad dyskusji i warsztatów na temat przyszłości Młodego Miasta. Naszą ambicją jest stworzenie opracowania, które stanie się punktem odniesienia dla kolejnych działań związanych z kształtowaniem tego terenu oraz dla dialogu między interesariuszami – co pozwoli na lepszą koordynację działań i podejmowanie wyważonych decyzji, wynikiem których będzie spójne, przyjazne miasto. Opracowanie to ma charakter otwarty i wraz z postępującym dialogiem zainteresowanych stron będzie aktualizowane i uszczegóławiane o wypracowane w procesie rozwiązania.

prof. Piotr Lorens,
Architekt Miasta Gdańska

Rys. 2. Inauguracja cyklu Młode Miasto: Przyszłość Dzielnicy. Od lewej: profesor hab. Piotr Lorens, Architekt Miasta Gdańska, Alan Aleksandrowicz, Zastępca Prezydenta Miasta Gdańska ds. inwestycji. Fot. Dominik Paszliński/gdansk.pl

3 Wstęp

W roku 2021 z inicjatywy Biura Architekta Miasta Gdańska przeprowadzony został proces konsultacyjny na temat przyszłości Młodego Miasta. Jest to obszar leżący na północny zachód od historycznego śródmieścia Gdańska. Mimo że teren ten nie jest administracyjnie wydzieloną jednostką terytorialną, to jego nazwa przyjęła się w obiegowej opinii, a Młode Miasto już na stałe zagościło w świadomości mieszkańców Gdańska.

Cel wszczętego procesu był dwójaki. Z jednej strony był on próbą zebrania i usystematyzowania dotychczasowej wiedzy, działań i studiów nad możliwościami rozwoju Młodego Miasta, a z drugiej otwarciem nowego rozdziału w kształtowaniu spójnej polityki jego rozwoju. Do rozmowy zaproszeni zostali mieszkańcy Gdańska, którzy jako grupa stanowią najważniejszych interesariuszy tego terenu. Wśród obecnych na spotkaniach oraz warsztatach byli m. in. przedstawiciele rad dzielnic, instytucji społecznych, instytucji kultury, organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele władz miasta. W spotkaniach wzięli również udział przedstawiciele środowiska gospodarczego, w tym właściciele gruntów oraz inwestorzy związani z Młodym Miastem. Natomiast wkład merytoryczny do spotkań zapewniony został przez zaproszonych specjalistów, autorów opracowań oraz uczestników wcześniejszych działań związanych z tym terenem.

Niniejszy raport jest sprawozdaniem z przeprowadzonego procesu konsultacyjnego. Składa się on z dwóch części. W części pierwszej opisano cele procesu, stan zastany, dotychczasowe inicjatywy: warsztaty, konferencje i seminaria związane z Młodym Miastem oraz metodykę pracy. W części drugiej raportu przedstawiono oraz poddano analizie materiały zebrane podczas warsztatów. Raport zamykają wnioski oraz rekomendacje odnoszące się do kierunków rozwoju Młodego Miasta i istotnych uwarunkowań, które należy wziąć pod uwagę, pracując nad kolejnymi strategiami, planami i programami dla tego terenu.

Mamy nadzieję, że przeprowadzony proces konsultacyjny przyczyni się do usystematyzowania i pozwoli na dalszy rozwój wiedzy na temat Młodego Miasta, zaś wnioski i rekomendacje zawarte w niniejszym raporcie staną się wskazówką do kolejnych działań.

Proces konsultacyjny przeprowadziło Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto.

Rys. 3. Widok z Doku Cesarskiego w kierunku Stoczni Cesarskiej i Schichaua. Fot. Biuro Architekta Miasta.

4

Przedmiot, zakres i cel opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest sprawozdanie z procesu konsultacyjnego Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy rozpoczętego z inicjatywy Biura Architekta Miasta Gdańska i trwającego w okresie od października do grudnia 2021 roku. Interesariuszami procesu byli mieszkańcy Miasta Gdańska, przedstawiciele środowiska gospodarczego, instytucji społecznych oraz kultury, organizacji pozarządowych, władze miasta oraz rady dzielnic. Przeprowadzony proces konsultacyjny miał na celu określenie najważniejszych uwarunkowań i wyzwań stojących przed rozwojem obszaru znanego jako Młode Miasto.

4.1. Charakterystyka obszaru

Młode Miasto nie jest wydzieloną administracyjnie dzielnicą Gdańska, jednak stanowi istotny fragment dynamicznie rozwijającego się miasta. Jest to unikatowy teren o bogatej historii, którego charakter i tożsamość ukształtowało ponad 150 lat dynamicznych przemian przestrzennych, społeczno-gospodarczych i politycznych. Bogata historia przemian zachodzących na tym terenie widoczna jest nie tylko w architekturze budynków stoczniowych, ale również w nazwach: Młode Miasto, odnoszące się do czasów średniowiecznej osady krzyżackiej, Stocznia Cesarska nawiązująca do tradycji pruskich czy Stocznia Gdańska wywodząca się jeszcze z okresu Wolnego Miasta Gdańsk.

Pierwsze zabudowania o charakterze stoczniowym na obszarze objętym procesem konsultacyjnym powstały w połowie XIX wieku na północ od historycznego centrum miasta, nad brzegiem Martwej Wisły. Dało to początek nadbrzeżnej dzielnicy przemysłowej, która przejęła historyczną lokalizację średniowiecznej osady Młode Miasto i stanowiła jeden z kluczowych ośrodków przemysłowych miasta. Po II wojnie światowej, gdy Gdańsk ponownie znalazł się w granicach Polski, utworzono Stocznnię Gdańską, która obok odbudowanego historycznego śródmieścia, stała się jednym z symboli wracającego do życia miasta. W 1980 roku, w okresie poprzedzającym transformację ustrojową, Stocznia Gdańska (od 1967 roku im. Lenina) stała się kolebką ruchu „Solidarność”, który w znacznym stopniu przyczynił się do upadku systemu komunistycznego i zjednoczenia Europy.

Rys. 4. Panorama terenów Młodego Miasta. Fot. www.stock.adobe.com.

W wyniku zmian społeczno-gospodarczych na początku lat 90. XX wieku Stocznia Gdańska, jako podmiot gospodarczy, nie przetrwała i w roku 1997 ogłoszono jej upadłość. W roku 1999 teren został przejęty przez nowego właściciela, który zainicjował proces jego przebudowy. Obszar ten ponownie nazwano Młodym Miastem (od swojego średniowiecznego poprzednika) i do dziś jest on miejscem wielu procesów inwestycyjnych zmierzających do powstania nowej dzielnicy śródmiejskiej Gdańska. Dodać należy, że proces ten wpisuje się w plany zarysowane na przełomie XIX i XX wieku związane z defortyfikacją miasta.

4.2. Zakres opracowania

Jako zakres opracowania przyjęto obszar wytyczony następującymi granicami:

- od strony północnej domknięty Węzłem Kliniczna, ulicą Marynarki Polskiej oraz ulicą Swojską,
- od strony północno-wschodniej zamknięty granicą wodną Martwej Wisły,
- od strony wschodniej ulicą Siennicką,
- od strony południowej zamknięty ulicą Wiesława, następnie granicą wodną Kanału Raduni, ulicą Rybaki Górne, ulicą Wałową,
- od strony południowo-zachodniej ulicami Łagiewniki, Wały Piastowskie oraz Dyrekcyjną,
- od strony zachodniej pasem terenów kolejowych wzdłuż ulicy Jana z Kolna.

Rys. 5. Granice opracowania. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

4.3. Cele szczegółowe wszczętego procesu

1. Zebranie opinii interesariuszy na temat najważniejszych uwarunkowań kształtowania obszaru.

Proces konsultacyjny miał za zadanie zmapowanie opinii interesariuszy dotyczących najważniejszych uwarunkowań kształtowania obszaru. Wizja Młodego Miasta, która stanowiła bazę dla procesu przekształceń przyjętych w opracowaniach planistycznych na przełomie lat dwutysięcznych, różni się od dzisiejszych wyobrażeń na temat przyszłości tego obszaru. Wynika to zarówno ze zmiany uwarunkowań społeczno-gospodarczych w kraju i na świecie, jak i ze zmian w podejściu do kształtowania przestrzeni miejskiej. Dlatego jednym z celów procesu była aktualizacja wiedzy na temat oczekiwań i potrzeb poszczególnych grup interesariuszy: mieszkańców, działaczy miejskich, przedstawicieli miasta, inwestorów oraz służb konserwatorskich w stosunku do problematyki rozwoju Młodego Miasta.

2. Zebranie katalogu inicjatyw dotyczących obszaru.

Kolejnym celem procesu konsultacyjnego było zebranie pomysłów oraz istniejących inicjatyw dotyczących obszaru Młodego Miasta. Usystematyzowanie tej wiedzy, a następnie przedsta-

wienie jej zainteresowanym pozwoli na rozpoczęcie dialogu na temat możliwych sposobów zagospodarowania terenu oraz lepsze podejmowanie decyzji przez inwestorów. Taki katalog inicjatyw i pomysłów stanowić może swoisty bank inspiracji dla podmiotów działających w tym obszarze oraz stać się motywacją do działania.

3. Określenie docelowego charakteru obszaru w kontekście oczekiwań interesariuszy.

Proces konsultacyjny poprzedza kluczowy etap decyzji dotyczących obecnej wizji rozwoju kształtującej się dzielnicy i projektów urzeczywistniających tę wizję. Młode Miasto na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat stało się obszarem aktywnym kulturowo i inwestycyjnie. Jednocześnie odczuwalny jest brak spójnej wizji charakteru całości obszaru i kierunków jego rozwoju. Równoległe do planów inwestorów Miasto Gdańsk opracowuje własne plany inwestycyjne związane z kształtowaniem infrastruktury społecznej i technicznej. Komplementarność tych działań jest istotnym warunkiem sukcesu całego procesu przekształcenia i rozwoju terenu. Przeprowadzony proces konsultacyjny jest więc pierwszym krokiem w stronę stworzenia spójnej wizji rozwoju obszaru uzgodnionej z różnymi, nie tylko wywodzącymi się ze środowiska gospodarczego, interesariuszami. Taka wizja pozwoli na lepszą koordynację procesów zachodzących na terenie Młodego Miasta, w efekcie korzystnie wpływając na jakość kształtowanej przestrzeni.

4. Określenie problematyki dalszych studiów, analiz oraz opracowań projektowych.

Czwartym – operacyjnie najważniejszym – celem procesu konsultacyjnego jest wskazanie obszarów i zagadnień wymagających dalszych badań, konsultacji czy koordynacji. Rozpoczęty dialog pozwolił wyodrębnić ogólny zarys przyszłego Młodego Miasta. Będzie on jednak wymagał uszczegółowienia we współpracy z interesariuszami, przedstawicielami samorządu, służb konserwatorskich, jak i specjalistów z różnych branż, by wypracować spójną strategię rozwoju dzielnicy. Dla przykładu: proces konsultacyjny wskazał na wyraźną potrzebę zbadania stanu zagospodarowania terenów zieleni Młodego Miasta oraz strategii ich rozwoju czy też na potrzebę analizy różnic pokoleniowych w percepcji Młodego Miasta.

4.4. Stan zainwestowania Młodego Miasta

Inwestycje na terenie Młodego Miasta przygotowywane są od początku XXI wieku. W ostatnich latach doszło do zmian właścicielskich, efektem czego jest rozbicie własnościowe terenu dawnej Stoczni Gdańskiej pomiędzy kilkunastu właścicieli, wśród których obecnie największymi są: Stocznia Cesarska Development, Stocznia Centrum Gdańsk, Euro Styl Gdańsk, Echo Investment, YIT, Cavatina, INOPA, Upside Property, RWS oraz Gmina Miasta Gdańska.

W przygotowanie projektów architektonicznych zaangażowane zostały wiodące światowe pracownie architektoniczne, jak również mniejsze biura projektowe z Polski i ze świata. Poniżej przedstawiono najbardziej zaawansowane w realizacji projekty i przedsięwzięcia.

Rys. 6. Stan zainwestowania Młodego Miasta. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

Stan zaawansowania projektów na koniec 2021 roku:

4.4.1. Inwestycje publiczne:

A. Europejskie Centrum Solidarności

Gmina Miasta Gdańska w 2014 roku oddała do użytku Europejskie Centrum Solidarności. Nowoczesną, wielokrotnie nagradzaną instytucję kultury, której misją jest utrwalanie pamięci o doświadczeniach ruchu „Solidarność”, historii Gdańska i jego bohaterów. Projekt ECS powstał w pracowni architektonicznej FORT. Charakteryzuje go ostra, skrajnie prosta w swojej formie bryła oraz fasada wykonana z cortenu, nawiązująca do industrialnego charakteru terenu dawnej Stoczni Gdańskiej i stali wykorzystywanej do produkcji statków. Obiekt sąsiaduje z Placem Solidarności i Pomnikiem Poległych Stoczniovców, z historyczną bramą Stoczni Gdańskiej nr 2, a także Salą BHP, w której zawarto porozumienia sierpniowe w 1980 roku.

B. Droga do Wolności

W pobliżu ECS planowana jest realizacja traktu pieszego o nazwie Droga do Wolności, który ma wieść od Placu Solidarności ku Martwej Wiśle. Projekt Drogi został wyłoniony w konkursie architektonicznym, zorganizowanym przez Miasto Gdańsk w 2013 roku. Jej głównym

akcentem miały być wyrastające z bruku jabłonie o gatunkach dobranych w taki sposób, by zapewnić kwitnienie przez jak najdłuższą część roku. Kontekst całego założenia opierał się na zasygnalizowaniu, że w robotniczych kręgach powstały idee wolności, solidarności, demokracji i pluralizmu. Projekt pozostał na etapie koncepcji a ostatnie decyzje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków doprowadziły do zmiany pierwotnej koncepcji ukształtowania tej przestrzeni.

C. NOMUS

W październiku 2021 roku zostało otwarte Nowe Muzeum Sztuki NOMUS, na którego cele statutowe przekazano dawny budynek szkoły zawodowej kształcącej przyszłych stoczniovców. Budynek mieszczący się przy ulicy Stefana Jaracza przeszedł gruntowny remont. NOMUS jest częścią Muzeum Narodowego w Gdańsku. Swoją główną aktywność instytucja skupia wokół prezentacji sztuki nowoczesnej, ale w swojej misji ma również działalność społeczną, edukacyjną i integracyjną.

D. Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

Zostało powołane w 2008 roku, natomiast budynek muzeum został oddany do użytku w 2017 roku. Budynek Muzeum stanowi nowy punkt na mapie turystycznej Gdańska opowiadając o jednym z najważniejszych wydarzeń historycznych XX wieku. W pierwszym pełnym roku jego działalności liczba odwiedzających muzeum przekroczyła milion osób.

Infrastruktura

Na terenie Młodego Miasta został zrealizowany szereg inwestycji o charakterze infrastrukturalnym, realizowanych przez gminę samodzielnie bądź w partnerstwie z podmiotami publicznymi. Do najważniejszych z nich należą zrealizowany etap I tak zwanej ul. Nowej Wałowej, obecnie ul. Popiełuszki, przebudowa ul. Robotniczej, wraz z budową nowych fragmentów, ul. Wałowa, ul. Nowomiejska, ul. Gazownicza oraz ul. Dojazdowa. Wymienić należy tutaj również modernizację przystanku Gdańsk Stocznia oraz rozpoczęcie przebudowy kładki nad ul. Jana z Kolna. Obecnie miasto prowadzi prace nad projektem II etapu ul. Nowej Wałowej.

4.4.2. Inwestycje prywatne:

1. INOPA

W 2016 roku inwestor oddał do użytku budynek biurowy o nazwie C200 Office zlokalizowany przy ulicy Marynarki Polskiej. Biurowiec jest efektem gruntownej przebudowy istniejącego obiektu o tej samej funkcji. Obecnie na sąsiadującej działce w realizacji jest budynek biurowy o nazwie C300 Office. Na trzeciej kondygnacji biurowca zaplanowano stworzenie zielonego, ogólnodostępnego tarasu.

2. Cavatina Holding

Deweloper jest w trakcie realizacji zespołu budynków biurowych w otoczeniu ulic Jana z Kolna i Malarzy o nazwie Palio Office Park oraz kontenerowej zabudowy wielofunkcyjnej wzdłuż ulicy Malarzy, gdzie dominować będą drobne usługi i gastronomia. Inwestycja realizowana jest etapowo. Część budynków została już oddana do użytku, pozostałe są w trakcie budowy lub prac przygotowawczych.

Rys. 7. Wizualizacja inwestycji Stocznia Centrum Gdańsk. Źródło: materiały inwestora.

3. Stocznia Centrum Gdańsk

Przygotowanie koncepcji zagospodarowania terenów Półwyspu Drewnica oraz dawnej Stoczni Schichaua zostało powierzone warszawskiej pracowni JEMS Architekci. W planie znajdują się mieszkania, biura, lokale usługowe, hotele i gastronomia. Koncepcja zakłada także stworzenie infrastruktury, która pozwoli utrzymać działalność popularnych klubów takich jak: 100cznia, B90 czy Ulica Elektryków. Planowana jest również odnowa nabrzeży Martwej Wisły i stworzenie na nich przestrzeni rekreacyjnej.

4. Upside Property

Deweloper zrealizował inwestycję na terenie w kwartale ulic Stefana Jaracza, Robotniczej, Nowomiejskiej i ks. Popiełuszki. Powstający budynek został już oddany do użytku a jego program funkcjonalno-użytkowy obejmuje apartamenty na wynajem długoterminowy, biura oraz lokale usługowe w parterach.

5. YIT

Fiński deweloper YIT przygotował inwestycję w niezabudowanym kwartale ulic Stefana Jaracza, Robotniczej, Nowomiejskiej i ks. Popiełuszki. Pracą nad projektem kierował światowej sławy architekt Rainer Mahlamäki. W ramach inwestycji powstaną mieszkania, jednostki co-livingowe oraz biurowiec. Na terenie inwestycji powstaną również wspólne przestrzenie publiczne i prywatne. Zakończenie budowy planowane jest w 2023 roku.

6. RWS

Inwestycja dewelopera RWS zlokalizowana jest u zbiegu ulic Nowomiejskiej i Stefana Jaracza, w bezpośrednim sąsiedztwie Europejskiego Centrum Solidarności. Na parterze budynku znajdują się lokale usługowe natomiast pozostałą część obiektu zajmują powierzchnie biurowe. Pierwszy etap inwestycji został oddany do użytku w 2019 roku.

7. Stocznia Cesarska Development

W 2018 roku inwestor zaprezentował masterplan przygotowany przez duńską pracownię Henning Larsen Architects we współpracy z polskimi biurami BBGK oraz A2P2. Koncepcja zakładała zarówno rewaloryzację zabytkowych hal, które znajdują się na terenie inwestora, jak również budowę nowych obiektów. Obecnie podmiot pracuje nad nową wersją projektu. Jedynym dotychczas zrewaloryzowanym obiektem na terenie inwestora jest historyczny budynek Dyrekcji Stoczni Gdańskiej, w którym utrzymana została funkcja biurowa. W przygotowaniu do oddania do użytku jest dawny budynek remizy stoczniowej straży pożarnej, w którym zaplanowano funkcję gastronomiczną.

8. NDI Development

W 2021 roku inwestor oddał do użytku inwestycję o nazwie Chlebova Apartamenty zlokalizowaną nad Motławą, na granicy Starego i Młodego Miasta, przy ulicy Wiosny Ludów 4. Budynek powstał w miejscu dawnej wytwórni chleba, która była siedzibą gdańskiego Cechu Piekarzy i Cukierników i działała w tej lokalizacji w latach 1904–1945. W pobliżu apartamentowca inwestor przygotował wspólnie z miastem ogólnodostępny plac miejski, który otrzymał nazwę Skweru Gdańskich Wolontariuszy.

9. Capital Park

Cypel Polski Hak znajduje się u wylotu Motławy do Martwej Wisły. To jedna z najbardziej dyskutowanych lokalizacji w Gdańsku, wokół której od lat trwa debata dotycząca zakresu i formy jej zabudowy. Dostępny jest z niej widok na tereny nadwodne obu rzek, dawne tereny Stoczni Gdańskiej, Wyspę Ostrów i część Starego Miasta. Właścicielem terenu jest spółka Capital Park, która jest dopiero na etapie opracowywania planu zabudowy terenu.

10. Echo Investment

Deweloper posiada niezabudowaną działkę w sąsiedztwie Europejskiego Centrum Solidarności, ulic ks. Popiełuszki i Nowomiejskiej oraz Drogi do Wolności. Pierwotnie koncepcja zabudowy opracowana przez warszawską pracownię Grupa 5 Architekci zakładała powstanie na tym terenie budynku biurowego, który uzyskał pozwolenie na budowę. Obszarowy wpis tego terenu do rejestru zabytków, dokonany przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, wstrzymał budowę. Inwestor wciąż nie rozpoczął prac i trwają analizy nad możliwością zmiany planów wobec tej inwestycji.

11. Develia (dawniej LC Corp)

W 2020 roku zakończono budowę osiedla Bastion Wałowa. Inwestycja obejmuje cztery wieże o wysokości pięćdziesięciu pięciu metrów oraz dwa niższe budynki położone bezpośrednio przy ulicy Wałowej. W wieżach znajdują się mieszkania, z których część przeznaczona jest na wynajem, zaś w niższych budynkach znajdują się lokale usługowe oraz apartamenty na wynajem. Łącznie w ramach Bastionu Wałowa powstały 593 mieszkania, 111 apartamentów apartotelu i 11 lokali usługowych. Jest to jedna z pierwszych inwestycji, jakie zostały zrealizowane na terenie Młodego Miasta.

12. Euro Styl / TORUS

Inwestycja deweloperów o nazwie DOKI zlokalizowana jest na niezabudowanej działce obejmującej teren pomiędzy Europejskim Centrum Solidarności na zachodzie, ulicą ks. Popiełuszki od północy, ulicą Rybaki Górne od wschodu i ulicą Gazowniczą od południa.

Za projekt odpowiada pracownia FORT Targowski. Na DOKI składać się będzie zabudowa mieszkalna i biurowa. Dodatkowo, w dawnej montowni U-Bootów, jedynym historycznym budynku jaki pozostał na tym terenie, powstaną food hall i lofty serwisowane. Inwestycja jest w trakcie realizacji.

13. Invest Komfort

Brabank to wieloetapowa inwestycja zlokalizowana nad Motławą, w pobliżu Muzeum II Wojny Światowej, na obszarze dawnej stoczni, w której bragowano (łatano) kadłuby statków. Realizacja inwestycji rozpoczęła się w 2014 roku od pierwszego etapu, w którym powstały trzy budynki oraz liczne lokale usługowe na parterach. W trakcie budowy odnowione zostało również nabrzeże Motławy oraz wykreowano nadwodne bulwary z małą architekturą, zieleńcami i miejscami wypoczynku. Kontynuacja projektu ma prowadzić w stronę kolejnych inwestycji na terenie Młodego Miasta.

14. Robyg

Inwestycja Nadmotławie zlokalizowana jest na Polskim Haku w pobliżu przystani jachtowej oraz wyspy Ołowianka, na której znajduje się Filharmonia Bałtycka i koło widokowe AmberSky. Nadmotławie to łącznie dziesięć budynków, z których dotychczas wybudowane zostały cztery, a kolejny jest w budowie. Inwestycja znajduje się w pobliżu przyszłego wylotu tunelu pod Motławą.

4.5. Podsumowanie

Przygotowywane dotychczas projekty nie powstają w sposób skoordynowany. Z uwagi na potrzebę zapewnienia spójności architektonicznej prowadzonych inwestycji, rozplanowanie szlaków komunikacyjnych oraz budowę infrastruktury i małej architektury z poszanowaniem stoczniowego dziedzictwa terenu, konieczne jest podjęcie działań zmierzających do powiązań funkcjonalnych i przestrzennych poszczególnych obszarów.

Rys. 8. Wizualizacja inwestycji DOKI inwestora Euro Styl SA. Źródło: materiały inwestora.

Młode Miasto, dotychczasowe inicjatywy i działania

Przeprowadzony proces konsultacyjny, którego wyniki przedstawiono w niniejszym raporcie poprzedzony był wieloma działaniami o charakterze warsztatowym, konsultacyjnym i artystycznym, które miały znaczenie dla tworzenia wizji rozwoju analizowanego obszaru. Tematem od ponad dwóch dekad zajmują się naukowcy, urbaniści, działacze miejscy, aktywiści, artyści, podmioty publiczne, jak i prywatne. Od momentu uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska planów zagospodarowania terenów postoczniovych w 2004 roku na temat rozwoju i przyszłości Młodego Miasta odbyło się wiele warsztatów, debat oraz konferencji. Wyczerpujące zestawienie programów publicznych oraz opracowań eksperckich dotyczących aspektów kulturowo-społecznych, jaki planistycznych do roku 2015 można znaleźć w publikacji *Młode Miasto w Gdańsku. Laboratorium miejskich procesów rozwojowych*¹ autorstwa Janusza Lipińskiego oraz Piotra Lorensa.

W kontekście zakończonych spotkań warto przytoczyć następujące wydarzenia po roku 2015:

2016 – konferencja *Młode Miasto 2.0. Współczesne zagadnienia miejskiej transformacji* organizowana przez Towarzystwo Urbanistów Polskich, Politechnikę Gdańską oraz Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk w partnerstwie z firmami inwestującymi na terenie Młodego Miasta,

2018 – debata *Młode Miasto. Jestem na TAK!* organizowana przez inwestorów oraz właścicieli gruntów,

2018 – konferencja *Młode Miasto – wspólne dziedzictwo, wspólna przyszłość* organizowana przez Pracodawców Pomorza i Politechnikę Gdańską,

2019 – sesja wymiany wizji: *Jakie Młode Miasto?* organizowana w ramach projektu *Memory of Water* we współpracy z Nadbałtyckim Centrum Kultury.

Głównymi tematami podejmowanymi na wyżej wymienionych konferencjach i debatach były: dotychczasowe działania prowadzone na terenach postoczniovych, plany i propozycje zagospodarowania tych terenów, przyszłe uwarunkowania ekonomiczno-społeczne terenu Młodego Miasta, kwestie związane z jego tożsamością oraz dziedzictwem.

---

¹ J. Lipiński, P. Lorens, *Młode Miasto Gdańsk. Laboratorium miejskich procesów rozwojowych*, Gdańsk 2016.

Ważnym partnerem w dyskusji na temat Młodego Miasta jest działająca w latach 2011-2017 Rada Interesariuszy Młodego Miasta, reaktywowana w 2021 roku jako Rada Interesariuszy Młodego Miasta i Polskiego Haka stanowiąca organ o charakterze doradczo-opiniotwórczym.² Główną rolą Rady jest tworzenie forum dyskusyjnego w zakresie kształtowania wizji zagospodarowania terenów Młodego Miasta oraz Polskiego Haka, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji przestrzeni publicznej oraz efektywnego wspierania przygotowywanych inwestycji i istotnych dla tego terenu przedsięwzięć. Rada skupia właścicieli i wieczystych użytkowników gruntów, inwestorów, społeczników, aktywistów miejskich, architektów, urbanistów, organizacje lokalne oraz przedstawicieli szeroko rozumianych środowisk naukowych i twórczych działających na terenie Miasta Gdańska i ma charakter otwarty.

W kontekście dotychczas prowadzonych działań publicznych na szczególną uwagę zasługuje projekt *Stocznia od Nowa* będący gdańską częścią europejskiego programu artystycznego *Memory of Water* współrealizowanego przez Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku. Projekt został zrealizowany jako partycypacyjne miejskie laboratorium przestrzeni publicznej, w którym strony zainteresowane przekształcaniem terenów postocznioowych zostały zaproszone do otwartego dialogu na temat alternatywnych wizji przyszłości omawianego terenu. W wyniku projektu powstały między innymi raporty *Stocznia od Nowa. Raport: Dialog w procesie, Gdańsk 2019–2020* oraz *STOCZNIA OD NOWA. Marzenia do Spełnienia wersja 2020*.³

Istotnym elementem publicznej debaty na temat przestrzeni Młodego Miasta są także działania Europejskiego Centrum Solidarności prowadzone w ramach projektu *Zrozumieć Sierpień*. Zwracają one uwagę nie tylko na kontekst historyczny i kulturowy terenów postocznioowych, ale również na aspekty związane z przekształcaniem przestrzennym tych terenów i ich wpływem na lokalną społeczność. W ramach projektu zorganizowano m. in. wydarzenie *Otwarte Kosynierów*, święto ulicy graniczącej z terenami dawnej Stoczni Gdańskiej oraz debaty *Stocznia. Miasto niedokończone. Co dalej? Rozmowy o przestrzeni i tożsamości* oraz *Miasto w Równowadze*, podczas których rozmawiano o przestrzeni, tożsamości, przyszłości terenów postocznioowych i szukano odpowiedzi na pytanie, czy Młode Miasto może stać się dobrym miejscem do życia. Istotny jest również wkład pracowników Europejskiego Centrum Solidarności w dokumentowanie i propagowanie dziedzictwa, czego przykładem może być publikacja Andrzeja Trzeciaka, *Stocznia Gdańska. Miejsca, Ludzie, Historie*.⁴

Warto również wspomnieć o *Projekcie Stocznia – Festiwal Małej Architektury* trwającym od 4 do 12 września 2021 roku. Festiwal organizowany był przez działającą na terenie Stoczni Cesarskiej Fundację CUMY oraz SARP Oddział Wybrzeże w partnerstwie z Miastem Gdańsk, Stoczną Cesarską Development, Stoczną Centrum Gdańsk oraz Samorządem Studentów Politechniki Gdańskiej. Jego celem była rozmowa o adaptacji obszarów postocznioowych, zebranie danych oraz identyfikacja problemów wśród odbiorców Stoczni oraz włączenie młodego pokolenia w tworzenie Młodego Miasta. Motywem przewodnim projektu realizowanego w formie dziewięciodniowych warsztatów dla studentów pod okiem mentorów oraz tutorów z dziedziny architektury i urbanistyki było hasło „dostępność / orientacja / komunikacja”. Trzy hasła, które również wybrzmiały podczas procesu *Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy*.⁵

² www.gdansk.pl/urząd-miejski/biuro-architekta-miasta/rada-interesariuszy-mlodego-miasta-i-polskiego-haka,a,199668

³ www.nck.org.pl/pl/aktualnosc/4948/final-projektu-memory-water-gdansk-rezultaty

⁴ A. Trzeciak, *Stocznia Gdańska. Miejsca, ludzie, historie*, Europejskie Centrum Solidarności, Gdańsk 2019.

⁵ <https://fastocznia.wixsite.com/projektstocznia>

6

Metodyka pracy

Składające się na program opisanego w niniejszym raporcie procesu konsultacyjnego spotkania otwarte i warsztaty odbyły się w auli I Liceum Ogólnokształcącego w Gdańsku. Na jej ścianie wisi obraz doskonale oddający bogatą i skomplikowaną historię Stoczni Gdańskiej. Oryginalnie obraz przedstawiał wodowanie pruskiego pancernika SMS Kaiser Barbarossa. W latach powojennych niemiecką nazwę zmieniono na polską, nadając okrętowi jednocześnie nowe znaczenie.

Proces konsultacyjny został przeprowadzony w trybie hybrydowym łączącym spotkania otwarte, pełniące funkcję informacyjną, ze spotkaniami tematycznymi o charakterze warsztatowym. Spotkania odbywały się cotygodniowo w okresie od października do listopada. Spotkania publiczne zakończyły się prezentacją wniosków na spotkaniu otwartym 09.12.2021.

6.1. Wykaz spotkań oraz krótki opis ich charakteru

1. Inauguracja cyklu: Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy – spotkanie otwarte z panelem eksperckim, prezentacja stanu wiedzy na temat Młodego Miasta.
2. Spotkanie otwarte: Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy – prezentacja założeń procesu konsultacyjnego, prezentacja przykładów rewitalizacji obszarów postindustrialnych, dyskusja otwarta.
3. Warsztat I: Mapa Mentalna: Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy – stan zastany, mapowanie dziedzictwa, określenie wyodrębnionych całości o spójnym charakterze estetycznym.
4. Warsztat II: Mapa Mentalna. Młode Miasto. Nastroje w Dzielnicy – mapowanie kierunków rozwoju poszczególnych obszarów Młodego Miasta.
5. Warsztat ekspercki: Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy – weryfikacja i omówienie rezultatów warsztatów z ekspertami.
6. Prezentacja wniosków: Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy.

Spotkania otwarte służyły przedstawieniu projektu, prezentacji dotychczas podejmowanych działań, informowaniu uczestników o postępach procesu konsultacyjnego oraz prezentacji wniosków. Jako wsparcie merytoryczne zapraszani byli prelegenci oraz eksperci z zakresu architektury, urbanistyki, historii, a także pracownicy Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Szczegółowy wykaz prelegentów i ekspertów znajduje się w poniższych sekcjach raportu.

Spotkania warsztatowe, przeprowadzone z użyciem metod angażujących, służyły zbieraniu uwag, opinii i przemyśleń uczestników na temat Młodego Miasta. Na warsztaty obowiązywały wcześniejsze zgłoszenia, a ze względu na ich charakter prowadzone były w grupach około trzydziestoosobowych. Szczegółowy opis przebiegu warsztatów oraz wniosków z nich płynących znajduje się w poniższych sekcjach raportu.

Rys. 9. Grafika promująca proces konsultacyjny. Opracowanie: Biuro Architekta Miasta.

6.2. Uczestnicy spotkań i warsztatów

W spotkaniach otwartych uczestniczyło każdorazowo od dwudziestu pięciu do sześćdziesięciu osób. W warsztatach, na które obowiązywały zapisy, brało udział kolejno dwadzieścia pięć i dwadzieścia osób. Łącznie w procesie konsultacyjnym wzięło udział ponad sto osób, wśród których znaleźli się przedstawiciele różnych środowisk oraz branż, między innymi:

- architekci,
- artyści,
- członkowie rad dzielnic,
- członkowie zarządów dzielnic,
- działacze społeczni, w tym działacze organizacji poświęconych architekturze i urbanistyce,
- mieszkańcy ościennych dzielnic,
- pracownicy jednostek kultury, w tym historycy zawodowo związani z terenami postoczniowymi,
- pracownicy jednostek samorządu,
- przedstawiciele władz miasta,
- przedstawiciele właścicieli terenów,
- studenci kierunków projektowych.

6.3. Podsumowanie spotkań otwartych

Z inicjatywy Biura Architekta Miasta do procesu konsultacji zostali zaproszeni przedstawiciele różnych środowisk związanych z Młodym Miastem oraz leżącymi w jego obrębie terenami postoczniovymi. Ich wkład w proces konsultacyjny miał charakter merytoryczny, a jego celem było przybliżenie jak najszerszego kontekstu obszaru problemowego oraz zaprezentowanie dotychczasowych działań oraz inicjatyw z nim związanych. Wnioski zebrane podczas debaty inauguracyjnej posłużyły przygotowaniu zestawu zagadnień do omawiania w trakcie spotkań warsztatowych. Natomiast prezentacje, które miały miejsce w trakcie kolejnych spotkań, stanowiły punkt odniesienia w dyskusji oraz nadały szerszy kontekst prowadzonemu procesowi.

Rys. 10. Inauguracja cyklu Młode Miasto: Przyszłość Dzielnicy. Fot. Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto.

Inauguracja cyklu: Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy

Do debaty inauguracyjnej dialog społeczny zaproszeni zostali przedstawiciele różnych środowisk, od lat aktywnych na terenie dzielnicy, co doskonale ilustruje, jak wiele perspektyw patrzenia na Młode Miasto należy uwzględnić, a zarazem jak wiele wyzwań stoi przed organizatorami dialogu.

W gronie dyskutantów znaleźli się:

- Aneta Szyłak – dyrektor NOMUS, otwartego na postoczniovych terenach Nowego Muzeum Sztuki,
- dr Zbigniew Canowiecki – prezydent organizacji Pracodawcy Pomorza,
- prof. Jacek Dominiczak – wieloletni wykładowca Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, autor koncepcji miasta dialogicznego,
- Janusz Lipiński – historyk, ekspert rynku nieruchomości, od dwudziestu lat zaangażowany w procesy przekształcenia dawnej Stoczni Gdańskiej,
- Arkadiusz Hronowski – menadżer klubu muzycznego B90 i Ulicy Elektryków.⁶

Spotkanie otwarte: Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy

Drugie spotkanie odbyło się w obecności Alana Aleksandrowicza – Zastępcy Prezydenta Miasta Gdańska oraz Elżbiety Krupy-Grabowskiej – Dyrektorki I LO w Gdańsku. Spotkanie rozpoczęło się prezentacją Agnieszki Zajęc, pracowniczki Autonomicznego Miejskiego Zarządu Rozwoju Gandawy, na temat przekształcenia terenów nadwodnych w Gandawie jako przykładu rewitalizacji obszarów postindustrialnych. Następnie przedstawiono założenia warsztatów i poddano dyskusji następujące zagadnienia: rola artystów w budowaniu tożsamości Młodego Miasta, przestrzenny fundament struktury Młodego Miasta, Młode Miasto jako przestrzeń odporna na zmiany społeczno-gospodarcze oraz przyrodnicze, Młode Miasto jako projekt inwestycyjny. Rozmawiano również o profilach Młodego Miasta rozumianych jako cztery możliwe kierunki rozwoju: dzielnica mieszkaniowa, centrum biurowe, centrum kultury i rozrywki oraz park rekreacyjny.

Warsztat ekspercki: Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy

Trzecie spotkanie otwarte miało założenie warsztatów eksperckich.

W roli ekspertów wystąpili:

- Andrzej Trzeciak – historyk i historyk sztuki, pracownik ECS,
- Krzysztof Sobolewski – prezes Stoczni Centrum Gdańsk,
- Roman Sebastyański – urb-artysta, od 1999 roku zaangażowany w procesy przekształceń dawnej Stoczni Gdańskiej,
- Łukasz Pancewicz – urbanista, w zastępstwie za Monikę Arczyńską.

W roli eksperta zaproszona była również Aneta Szyłak - kuratorka NOMUS, która nie mogła jednak wziąć udziału w spotkaniu. Rozmowa ekspertów poprzedzona była prezentacjami Andrzeja Trzeciaka oraz Romana Sebastyańskiego, który wraz z Magdaleną Zakrzewską-Dudą z Nadbałtyckiego Centrum Kultury zaprezentował projekt CityLab #3 Stocznia od Nowa – realizowanego w ramach europejskiego projektu Memory of Water.

Ekspertów biorących udział w spotkaniu poproszono o napisanie komentarza na temat procesu oraz zawarcie w nich swoich przemyśleń odnośnie przyszłości Młodego Miasta. Komentarze ekspertów stanowią załączniki do niniejszego raportu.

Prezentacja wniosków: Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy

Ostatnim, szóstym spotkaniem cyklu było przedstawienie wniosków przez Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto odpowiedzialne za przeprowadzenie procesu konsultacyjnego. Na spotkaniu głos zabrał Alan Aleksandrowicz, Zastępca Prezydenta Miasta Gdańska ds. inwestycji, odnosząc się do wniosków oraz przedstawiając stanowisko miasta w sprawie dalszych działań. Spotkanie zakończył artysta Michał Szlaga prezentacją na temat swojej dokumentacji stoczniowej architektury oraz ludzi związanych z jej przestrzenią. Artysta przytoczył również kwestie związane z wycinką drzew oraz przedstawił swoje propozycje działań w tym obszarze.⁷

Dodatkowe działania

W ramach procesu zespół prowadzący wziął udział w spotkaniu informacyjnym zorganizowanym przez pracowników Europejskiego Centrum Solidarności oraz Otwartych Kosynierów – nieformalną grupę zrzeszającą byłych i obecnych mieszkańców ul. Gdyńskich Kosynierów,

⁶ Więcej informacji na temat inauguracji cyklu na: <https://www.gdansk.pl/wiadomosci/jakiego-mlodego-miasta-chcemy-powrot-debaty-o-rodzacej-sie-dzielnicy-gdanska,a,206785>

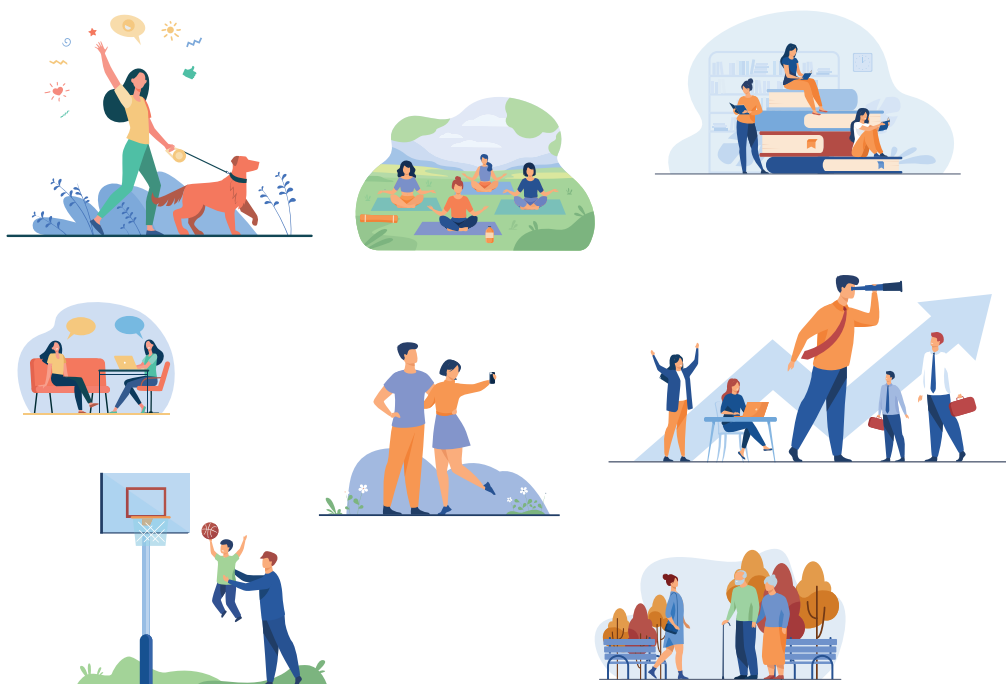
⁷ Więcej na temat finału konsultacji: <https://www.gdansk.pl/wiadomosci/mlode-miasto-konsultacje-podsumowane-ale-to-nie-koniec-to-dopiero-poczatek,a,210276>

działaczy, pracowników oraz aktywistów związanych z tą ulicą. Na spotkaniu omówiono działania prowadzone przez ECS wraz z grupą Otwartych Kosynierów oraz przedstawiono wstępne wnioski płynące z procesu konsultacyjnego.

6.4. Opis metody warsztatowej

I spotkanie warsztatowe przyjęło formę warsztatu polegającego na tworzeniu mapy mentalnej obszaru problemowego. Wiodącym zagadnieniem była terażniejszość, a działanie służyło przede wszystkim zebraniu informacji na temat stanu wyjściowego. Uczestnicy w trakcie moderowanej dyskusji nakładali na mapę obszaru notatki będące zapisem ich opinii, obaw, wspomnień czy problemów związanych z obecnym stanem zagospodarowania terenu. Podczas warsztatu uczestnicy wyodrębnili również na terenie Młodego Miasta całości o spójnym charakterze estetycznym.

Celem obiektywizacji wyników i uniknięcia zdominowania dyskusji przez jedną osobę uczestnicy zostali podzieleni na trzy losowo dobrane grupy. Uczestnicy każ-dego ze stolików warsztatowych dokumentowali przebieg pracy w formie zapisu na mapie oraz notatek moderatora. Zebrane wyniki zostały porównane celem wyłonienia powtarzających się informacji oraz wykluczenia tych wynikających z partykularnej perspektywy bądź interesu pojedynczego uczestnika.

Rys. 11. Grafiki przedstawione na kartach aktywności.

II spotkanie warsztatowe przyjęło formę tak zwanego warsztatu przyszłościowego polegającego na stworzeniu obrazu przyszłości obszaru problemowego. Warsztaty zostały zorganizowane w formie gry w aktywności. Uczestnicy otrzymali karty obrazujące abstrakcyjne sceny dotyczące życia ludzi w mieście. Karty aktywności nie były oznakowane i nie sugerowały szczegółowej treści. Uczestnicy w trakcie gry proszeni byli o określenie aktywności bądź działania ilustrowanego przez wybraną przez siebie kartę, wskazanie jej lokalizacji na mapie oraz opisanie użytkownika wykonującego daną aktywność / działanie.

Takie zasady gry pozwoliły na zdystansowanie się uczestników od własnych wyobrażeń, jednocześnie wymagając od nich przyjęcia szerszej perspektywy odnośnie omawianego obszaru. Dzięki temu udało się uniknąć zamknięcia uczestników w swoistej pułapce rozwiązań polegającej na proponowaniu nieuzasadnionych uwarunkowaniami, często roszczeniowych rozwiązań z pominięciem analizy, czy dane rozwiązanie jest korzystne dla wszystkich.

Podobnie jak w przypadku I warsztatu uczestnicy zostali podzieleni na dwie losowo dobrane grupy celem obiektywizacji wyników i uniknięcia zdominowania dyskusji przez jedną osobę. Uczestnicy każdego ze stolików warsztatowych dokumentowali przebieg pracy w formie zapisu na mapie oraz notatek moderatora. Zebrane wyniki zostały porównane celem wyłonienia powtarzających się informacji oraz wykluczenia tych wynikających z partykularnej perspektywy bądź interesu pojedynczego uczestnika.

6.5. Zebrany materiał warsztatowy

Rezultatem pierwszych warsztatów było zestawienie 80 uwag na temat uwarunkowań i problemów związanych z obecnym stanem zagospodarowania Młodego Miasta i obaw o jego przyszłość. Rezultatem drugich warsztatów było zestawienie 69 możliwych „aktywności” użytkowników w wyobrażonej przestrzeni Młodego Miasta. Należy pamiętać, iż postulowane aktywności by zostać uznane przez moderatora musiały być wpisane w konkretną lokalizację oraz mieć jasno sprecyzowanego użytkownika (np. mieszkańca pobliskich budynków, turystę czy mieszkańców innych dzielnic miasta, pracowników).

W przypadku obu warsztatów charakter uwag jak również typ „aktywności” proponowany przez uczestników pracujących przy różnych stolikach warsztatowych był do siebie zbliżony bądź się powtarzał. Treść zebranego materiału została poddana analizie przez zespół prowadzący konsultacje. Na podstawie analizy stworzono listę najistotniejszych kwestii oraz zagadnień wynikających z warsztatów, które następnie poddano dyskusji.

Rys. 12. Przykładowe karty używane przez uczestników warsztatu nr II.

7

Analiza zebranego materiału

Dominującym wątkiem pierwszych warsztatów było zagadnienie dostępności, zarówno przestrzennej, jak i mentalnej. Analiza zebranego materiału wskazuje na potrzebę **powstania rozwiązań zwiększających dostępność dzielnicy oraz zachęcających do przebywania w niej**. W opinii uczestników warsztatów tereny Młodego Miasta zdają się niedostępne, niezapraszające, a istniejące na terenie ośrodki kultury – wykluczające. Dodatkowo, co również wynika z analizy zebranego materiału, **przestrzeń Młodego Miasta powinna charakteryzować się otwartością na każdego i być terenem dostępnym dla osób o ograniczonej mobilności**.

Część uwag zgłaszanych przez uczestników miała charakter emocjonalnej reakcji na niefortuną w ich opinii decyzję o formie i przebiegu ul. Nowej Wałowej (obecnie ul. ks. Popiełuszki). Inwestycja ta, wielokrotnie przytaczana w trakcie rozmów, nakreśliła percepcję Młodego Miasta jako obszaru podzielonego oraz wywołuje obawy o to, że dalsze procesy inwestycyjne mogą zwiększyć wewnętrzny podział i w konsekwencji zwiększyć niedostępność dzielnicy. W tym kontekście w szczególności wybrzmiał głos mieszkańców dzielnic takich jak Aniołki czy Młyniska, którzy czują się odcięci od terenu Młodego Miasta, obawiają się przyszłego wykluczenia i oczekują rozwiązań komunikacyjnych ułatwiających im dostęp do usług czy przestrzeni, które będą rozwijały się na tym terenie. Drugą wywołującą emocje inwestycją, wielokrotnie przytaczaną w trakcie warsztatów, była inwestycja mieszkaniowo-usługowa Bastion Wałowa, której forma przestrzenna i rozwiązania materiałowe nie korespondują z kodem przestrzennym i estetycznym Młodego Miasta.

Rys. 13. Karta symbolizująca ograniczenie uciążliwości imprez w okolicy ul. Elektryków.

Jednym z ważniejszych postulatów rozwiązujących kwestie dostępności było **stworzenie kładek łączących Młode Miasto z dzielnicą Aniołki, wiodących ponad torami kolejowymi w stronę Parku Steffensa**. Innym istotnym postulatem w kontekście obawy przed wykluczeniem było **stworzenie planu społecznego**, który pozwoli spojrzeć na kształtujące się tereny nie tylko pod kątem planistycznym, ale również jako proces kształtowania się relacji międzyludzkich.

Uczestnicy warsztatów skarżyli się również na hałas oraz bałagan towarzyszący działalności lokali rozrywkowych na terenach postoczniovych. W ich opinii stworzenie miejskiej zabudowy w otoczeniu usług działających na terenie Młodego Miasta takich jak na przykład 100cznia czy Ulica Elektryków wymusi na operatorach lokali usługowych zmianę profilu działalności lub stonowanie uciążliwości obiektów o charakterze rozrywkowym i w konsekwencji uszanowanie spokoju i dobrostanu lokalnych mieszkańców. Dlatego kształtując przestrzeń Młodego Miasta, powinno się w miarę możliwości **niwelować różnice oraz wypełniać luki pomiędzy nowymi a okolicz-**

Rys. 14. Warsztat | Mapa mentalna. Fot. Krzysztof Król.

nymi zabudowaniami i tworzyć spójną tkankę miejską.

Uczestnicy warsztatów wskazali również na **potrzebę ożywienia szlaków wodnych i terenów nadwodnych w formie bulwarów z punktami usługowymi i gastronomicznymi położonymi wzdłuż przyszłego szlaku spacerowego nad wodą**. Akcentowano potrzebę tworzenia przez inwestorów zróżnicowanej oferty usługowej jako rozwiązanie stanowiące magnes dla wielu grup użytkowników – zarówno mieszkańców Gdańska, jak i przyjezdnych. Wspominano w tym kontekście również o rozwoju infrastruktury dla środowiska żeglarskiego, kultury żeglarskiej oraz sportów wodnych.

Kwestią równie istotną, wybrzmiałą w trakcie warsztatów, była potrzeba **zachowania dziedzictwa i autentycznego charakteru poprzemysłowych terenów oraz troska o tożsamość kulturową miejsca**. Uczestnicy podczas mapowania wskazali istotne punkty w obszarze związane z dziedzictwem solidarnościowym, przemysłowym, jak również kulturowym terenu. Zwracano także uwagę na niewidoczną w przestrzeni historię oraz potrzebę jej uwidocznienia i kultywowania – przede wszystkim wskazując na miejsca pamięci związane z ruchem Solidarności. Uczestnicy zaznaczyli również istotne punkty widokowe na terenie Młodego Miasta będące atraktorami przestrzennymi.

Rys. 15. Zaznaczenie obszarów Młodego Miasta nieznanymi uczestnikom warsztatów.
Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

W dyskusjach – zarówno podczas pierwszego, jak i drugiego warsztatu – **istotną kwestią była problematyka terenów zielonych, a dokładniej ich braku**. Zwracano uwagę na istniejące otwarte przestrzenie, takie jak otoczenie Mlecznego Piotra, otwarcia przy nabrzeżach, rejon Drogi do Wolności oraz samo nabrzeże jako tereny o znacznym potencjale krajobrazowym. Podkreślano również potrzebę tworzenia żywych przestrzeni publicznych jako przeciwwagi dla inwestycji mieszkaniowych i usługowych.

Drugie warsztaty konsultacyjne polegały na stworzeniu zestawienia potencjalnych aktywności na Młodym Mieście. Pozwoliło to na wskazanie najważniejszych kierunków rozwoju obszaru Młodego Miasta oraz jego części. Ogółem przyszła dzielnica postrzegana jest przez uczestników warsztatów jako obszar **o zrównoważonym programie funkcjonalnym i miejskim charakterze**, wyłączając z tego północno-zachodnią część zabudowań wzdłuż ul. Jana z Kolna oraz Polski Hak. Te dwa obszary zostały wskazane przez uczestników jako nieznane ze względu na swoją niedostępność i nie byli oni w stanie określić ich charakteru.

Podczas warsztatów wprowadzono do dyskusji koncepcję tak zwanych trzecich miejsc rozumianych jako przestrzeń spędzania czasu – inne niż środowisko domowe i pracy. Uczestnicy warsztatów wskazali na istniejące trzecie miejsca oraz postulowali nowe, jednocześnie zwracając uwagę na to, by były one dostosowane do różnych grup odbiorców. Inaczej Młode Miasto widziane jest przez osobę młodą, korzystającą z usług kultury i rozrywki, inaczej przez osoby zainteresowane dziedzictwem solidarnościowym czy osoby korzystające przede wszystkim z walorów krajobrazowych i rekreacyjnych obszaru. Przyjęcie perspektywy trzecich miejsc, bazując na analizie zebranego materiału, pozwoliło wyodrębnić trzy komplementarne względem siebie narracje miejskie: dziedzictwo, kultura i rekreacja.

Analiza zebranego materiału pozwoliła wyodrębnić dwa rodzaje poruszanych zagadnień, są to:

1. Obawy i oczekiwania w stosunku do przyszłości.

W kategorii tej znalazły się uwagi o największym stopniu ogólności, związane z całym obszarem Młodego Miasta; dotyczyły one przykładowo kwestii obaw o utratę autentyczności i przekształcenie obszaru problemowego w enklawę dla zamożnych.

2. Kluczowe zagadnienia merytoryczne: dziedzictwo, dostępność, układ przyrodniczy

W kategorii tej znalazły się postulowane przez uczestników wytyczne, aktywności bądź inicjatywy podzielone na trzy podkategorie wskazujące najważniejsze wartości, które powinny przyświecać kształtowaniu Młodego Miasta.

7.1. Obawy i oczekiwania

7.1.1. Obawy

Niedostępność przestrzenna i izolacja społeczna

Niedostępność przestrzenna oraz izolacja społeczna Młodego Miasta to największe obawy uczestników warsztatów. W pierwszej kolejności uczestnicy zwracali uwagę na ryzyko związane z wprowadzeniem rozwiązań drogowych w postaci dróg szybkiego ruchu zaburzających historyczny **układ ulic, które uniemożliwiają przejścia poprzeczne i swobodny ruch użytkowników na terenie Młodego Miasta**. Obawę tę wyrażał również prof. Jacek Dominiczak, wspierając się analizami siatek geometrii układu ulic terenów Stoczni Gdańskiej, jak i Roman Sebastyański, prezentując dokumentację zdjęciową obszaru oraz wyniki prac warsztatowych prowadzonych w ramach projektu *Stocznia Od Nowa*.

Obawy o przyszłość rozwiązań drogowych poparte są obserwacjami skutków zrealizowanego I etapu budowy ul. Nowej Wałowej, obecnie ul. ks. Popiełuszki. Przejście przez tę ulicę jest miejscami utrudnione bądź niemożliwe. W efekcie wspomnianej inwestycji rejon zbiegu ulic ks. Popiełuszki, Jana z Kolna i alei Zwycięstwa stał się przestrzenią nieatrakcyjną o charakterze nie-miejsca, czyli tak naprawdę przestrzenią niczyją i bez tożsamości. Jest to przestrzeń tranzytowa, którą użytkownik chce możliwie najszybciej opuścić. Uczestnicy obawiają się, że kolejne inwestycje drogowe w obszarze będą podobnie oddziaływać na odbiór przestrzeni oraz możliwość poruszania się w niej.

**„Jestem głęboko przekonany, że relacje przestrzenne terenów postoczniowych to kulturowe dziedzictwo Gdańska. Odbudujmy siatkę uliczną stoczni, która została zaprojektowana jak miasto (...).
A więc z ulicami, które miały swoje nazwy, które miały pierzeje.
To, co znajdzie się w budynkach, to jest mniej ważne, bo to będzie się zmieniać.**

prof. Jacek Dominiczak

W drugiej kolejności uczestnicy zwracali uwagę na ryzyko izolacji społecznej i wykluczenia z terenów Młodego Miasta. Tutaj obawy dotyczyły przede wszystkim wprowadzenia usług o ekskluzywnym charakterze nastawionych na zamożną część społeczeństwa czy nakierowanych na konkretną grupę społeczną, np. młodzież czy turystów. Opinię tę wsparł dr Łukasz Pancewicz, wskazując na **zagrożenie gentryfikacją i turystyfikacją**. W tym kontekście wymieniono niektóre z działających na terenie Młodego Miasta ośrodków kulturalnych, które przyciągają przede wszystkim młodych ludzi i turystów. Ich działalność budzi obawę o to, czy tendencja ta nie ulegnie w przyszłości wzmocnieniu. Uczestnicy warsztatów, w tym sami reprezentanci właścicieli terenów, na których zlokalizowane są tego rodzaju usługi, widzą wyraźną potrzebę prowadzenia dialogu na ten temat.

Disnejlandyzacja

Kolejną obawą wskazaną przez uczestników była **obawa utraty autentyczności terenów postoczniowych** i wymazanie z przestrzeni Młodego Miasta pamięci o jej historycznej funkcji związanej nie tylko z przemysłem stoczniowym, ale również z życiem społeczności robotniczej i ideą Solidarności. Mieszkańcy i aktywiści obawiają się przekształcenia Młodego Miasta w swoisty park rozrywki, pozbawiony swojej autentyczności. Uczestnicy wskazali na potrzebę podtrzymania żywej pamięci o Stoczni, której odbiorcami powinni być zarówno mieszkańcy, jak i turyści.

Najem krótkoterminowy

Uczestnicy warsztatów zwracali również uwagę na obawę związaną z najmem krótkoterminowym. W ostatnich latach krótkoterminowe wynajmowanie mieszkań w atrakcyjnych turystycznie lokalizacjach stało się powszechną formą najmu. Konsekwencją tego procesu jest tworzenie się dzielnic jedynie z pozoru miesz-

kaniowych, a w istocie para-hotelowych, **pozbawionych stałych mieszkańców i niebędących częścią żywej tkanki miejskiej.**

Brak dialogu z mieszkańcami

Uczestnicy warsztatów wskazali również jako obawę **pominięcie w kolejnych etapach dialogu o przyszłości Młodego Miasta głosu mieszkańców.** Zwracano przede wszystkim uwagę na mieszkańców pobliskich zabudowań (np. ul. Gdyńskich Kosynierów) czy nowopowstałych na terenie Młodego Miasta inwestycji. Jako powód wspomnianego pominięcia podawano nastawienie interesariuszy ze środowiska gospodarczego przede wszystkim na wizerunkowy i ekonomiczny sukces procesu inwestycyjnego, a nie na dobrostan mieszkańców miasta.

7.1.2. Oczekiwania

Niedostępność przestrzenna i izolacja społeczna

Integracja przestrzenna to jeden z najczęściej poruszanych przez uczestników warsztatów postulatów. Opisując swój odbiór terenu Młodego Miasta, uczestnicy określili go jako archipelag wysp w postaci zespołów zabudowy, które dzieli anonimowa, nieprzyjazna przestrzeń. Przestrzeń ta nie jest również w sposób ciągły połączona z okalającymi dzielnicami. Uczestnicy postulują **niwelację obecnie istniejących barier przestrzennych, przede wszystkim w infrastrukturze drogowej.** Kładziono również nacisk na przystosowanie istniejących oraz tworzenie nowych ciągów pieszych oraz rowerowych.

Najważniejsza według mnie jest niwelacja barier w każdym wymiarze, przestrzennym i mentalnym, tych wewnętrznych jak ul. Popiełuszki, jak i zewnętrznych z dzielnicami dookoła.

głos z sali

Inkluzywność

Uczestnicy warsztatów oczekują **stworzenia wspólnego planu rozwoju przestrzeni publicznych, jak i komplementarnej oferty usługowej dla wszystkich grup społecznych.** W ich opinii Młode Miasto powinno stać się dzielnicą otwartą na wszystkich użytkowników, a korzystanie z istniejących i przyszłych przestrzeni publicznych nie może generować poczucia wykluczenia ani ze względu na wiek, ani ze względu na status społeczny czy majątkowy.

Lokalizacja usług społecznych i kulturalnych

Uczestnicy warsztatów wskazali na potrzebę lokalizacji placówek o charakterze społecznymi kulturalnym w różnych częściach Młodego Miasta. Mowa tu przede wszystkim o obiektach oświaty takich jak szkoły podstawowe, przedszkola czy

lokalnie działające domy kultury. Intencją tych oczekiwań jest stworzenie „prawdziwej dzielnicy” wyposażonej w funkcje dla mieszkańców, a nie osób krótkoterminowo wynajmujących mieszkania. Zwracano uwagę na to, że Młode Miasto jako obszar jest mocno związane ze sztuką i kulturą i mogłoby również być **przestrzenią dla obiektów przeznaczonych do wykorzystania przez organizacje artystyczne i społeczne oraz tak zwane startupy**, co podtrzyma wizerunek Młodego Miasta jako przestrzeni kreatywnej.

Dostęp do wody

Uczestnicy wskazali na znaczący potencjał krajobrazowy i kulturowy nadbrzeża ciągnącego się od historycznego śródmieścia przez całą długość nabrzeża dawnej Stoczni Gdańskiej aż do granicy ze Stoczną Remontową. Postulują oni w pełni demokratyczny dostęp do nadbrzeżnych terenów Młodego Miasta oraz utrzymanie jego ciągłości. Stworzenie możliwości **bezkolizyjnego przejścia czy przejechania rowerem nabrzeża oraz stworzenie spójnego wyrazu estetycznego** powinno – zgodnie z oczekiwaniami uczestników warsztatów – stać się **celem strategicznym rozwoju obszaru** i przedmiotem współpracy wszystkich interesariuszy.

Dostęp do zieleni

Uczestnicy wskazali na potrzebę zapewnienia dostępu do terenów zielonych – podobnie jak w przypadku dostępu do wody. Wskazywano na niegdysiejsze bogate zagospodarowanie tego terenu zielenią o zróżnicowanym charakterze – od tradycyjnych założeń ogrodowych przez zielone aleje dzielące tereny Stoczni na sektory po spontanicznie powstające ogrody, w tym warzywne, zakładane przez stoczniowców. Uczestnicy wskazali na potrzebę **kultywowania obecnych na Stoczni tradycji kształtowania terenów zielonych**.

Miejska gęstość zdarzeń

Uczestnicy warsztatów wskazali na potrzebę kształtowania dzielnicy o śródmiejskim charakterze z dużą gęstością różnorodnych usług i przestrzeni rekreacyjnych dostępnych przede wszystkim pieszo. Gęstość połączeń przestrzennych opisywana była w formie ulic i ciągów pieszych. W opisie wizji dla Młodego Miasta uczestnicy nawiązywali do najnowszych tendencji w planowaniu miast - na przykład koncepcji **miasta piętnastominutowego**.

Równowaga między przestrzeniami publicznymi a inwestycjami

Istotnym postulatem uczestników było zapewnienie zdrowej proporcji między przestrzeniami publicznymi, półpublicznymi i prywatnymi. Planowana dzielnica ze względu na swój śródmiejski charakter oraz znaczenie powinna charakteryzować się **otwartą, demokratyczną oraz autentyczną przestrzenią publiczną**, a dookreślać powinien ją duch dziedzictwa przemysłowego, jak i solidarnościowego.

7.2. Kluczowe zagadnienia merytoryczne: dziedzictwo, dostępność, układ przyrodniczy

7.2.1. Dziedzictwo

Zaakcentowanie dziedzictwa historycznego

Dziedzictwo historyczne w kontekście przeprowadzonych warsztatów interpretowane było jako miejsca pamięci o wydarzeniach związanych z powstaniem ruchu Solidarności oraz upadkiem komunizmu. Uczestnicy warsztatów podkreślali aktualność postulatów dotyczących potrzeb **kultywowania pamięci o wydarzeniach związanych z Solidarnością oraz zaakcentowania jej w przestrzeni dzielnicy.**

Zaakcentowanie dziedzictwa przemysłowego

Uczestnicy wskazali na potrzebę **zaakcentowania i uwidocznienia dziedzictwa związanego z historią przemysłową terenu.** Tereny dawnej Stoczni Gdańskiej są bogatą, unikatową ilustracją kształtowania się przemysłu stoczniowego. Choć znaczna część reliktyw stoczniowych nie zachowała się do dzisiaj, to na terenach postoczniowych nadal można znaleźć ważne historyczne obiekty przemysłowe, charakterystyczne dla terenów przemysłowych układy ulic czy nazwy.

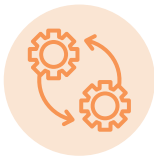
Zaakcentowanie dziedzictwa kulturowego

Dziedzictwo kulturowe w kontekście warsztatów rozumiane było jako szeroko pojęta **działalność artystów po 1999 roku silnie związana z działającymi tam instytucjami kultury.** Uczestnicy warsztatów wskazali na potrzebę zaakcentowania unikatowego najnowszego dziedzictwa kulturowego terenów postoczniowych jako komplementarną wobec wartości dziedzictwa historycznego oraz przemysłowego.

Droga do Wolności jako trzon dziedzictwa niematerialnego

Wnioski płynące z warsztatów potwierdziły aktualność założeń ideowych Drogi do Wolności – czyli ciągu pieszego biegnącego od Placu Solidarności, przez Bramę nr 2 Stoczni Gdańskiej, wzdłuż Europejskiego Centrum Solidarności, budynku Sali BHP i kończącego się na tak zwanym Moście Pontonowym. Wskazany ciąg pieszy jest **symbolicznym nośnikiem niematerialnego dziedzictwa terenów postoczniowych**, przede wszystkim związanym z mitem założycielskim Solidarności oraz Polski po transformacji.

Hale przemysłowe jako ramy zmieniającego się życia

Uczestnicy warsztatów wskazali na potrzebę przekształcania historycznych hal w sposób **umożliwiający ich przysłą adaptację na nowe funkcje**. Taki sposób projektowania jest odpowiedzią na przyspieszające zmiany społeczno-gospodarcze, w których nie sposób sztywno zaplanować czy przypisać funkcji danego obiektu na lata. Hale powinny się więc traktować jako ramy dla zmieniającego się w ich wnętrzach życia.

„Jako operatorzy B90, Plenum i Ulicy Elektryków staliśmy się ważnym partnerem w dalszym planowaniu przestrzeni, jednak mamy świadomość, że nasza działalność musi się zmieniać i dopasowywać do zmieniającej się rzeczywistości, dlatego realizujemy mnóstwo działań alternatywnych przez cały rok. Proces przemian będzie trwał, ale my jesteśmy w tym procesie. Chcemy być na tym terenie, ale też zmieniać się z duchem czasu. My przygotowujemy przestrzeń wewnątrz budynków, ale nie decydujemy o jej funkcji, bo ta będzie się zmieniać.

Arkadiusz Hronowski

Równomiernie rozmieszczone centra kulturowe

W opinii uczestników warsztatów istotnym czynnikiem zachowania dziedzictwa terenów postoczniowych jest działalność centrów kultury takich jak: Europejskie Centrum Solidarności, NOMUS, Galeria WL4, Budynek Dyrekcji czy 100cznia i Ulica Elektryków. Zauważono, że ośrodki te są wyspowo rozmieszczone na terenie całego Młodego Miasta, przez co tworzą interesującą dla użytkowników sieć tak zwanych trzecich miejsc. **Wskazano na potrzebę zachowania istniejących centrów oraz tworzenie nowych.**

Dzieci oraz młodzież jako odbiorcy

Istotną wytyczną dla problematyki dziedzictwa była wskazana przez uczestników **potrzeba stworzenia instytucji kultywującej dziedzictwo wśród dzieci oraz młodzieży** i stworzenie silnego ośrodka kultury przeznaczonego dla tych grup wiekowych. Uczestnicy zauważyli, że te grupy w obecnej ofercie programowej nie znajdują dla siebie miejsca.

7.2.2. Dostępność

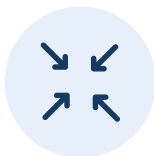
Niwelacja barier przestrzennych

Postulatem wskazanym przez uczestników w początkowej fazie procesu konsultacyjnego jest **potrzeba kształtowania przestrzeni możliwie dostępnej w wymiarze fizycznym**. Obecne zagospodarowanie Młodego Miasta sprawia, że dostęp do niego dla osób o ograniczonej mobilności jest utrudniony, a momentami uniemożliwiony.

Dostępności piesza i rowerowa

Ważnym postulatem w kontekście rozwoju terenu wskazywanym przez uczestników warsztatów był **rozwój sieci infrastruktury pieszej i rowerowej**. Z dyskusji prowadzonych podczas warsztatów wynika, że dotyczy on zarówno rozwoju sieci wewnętrznych, jak i zewnętrznych połączeń z obszarami sąsiadującymi z Młodym Miastem. Zwracano przede wszystkim uwagę na połączenia z historycznym śródmieściem oraz dzielnicą Aniołki czy pośrednio z Wrzeszczem przez Węzeł Kliniczna.

Niwelacja barier społecznych

Uczestnicy warsztatów wskazali na to, że Młode Miasto powinno być **przestrzenią inkluzywną, otwartą na różnych użytkowników**, również tych, którzy nie są mieszkańcami, klientami bądź konsumentami lokalnych obiektów usługowych.

Równomierna dystrybucja usług, w tym gastronomii

W opinii uczestników warsztatów Młode Miasto kształtowane powinno być w duchu tak zwanego **miasta piętnastominutowego z równomiernie rozmieszczonymi usługami** również o charakterze gastronomicznym. Przyjęcie takiej strategii w kształtowaniu terenu pozwoliłoby na pokonywanie go przede wszystkim pieszo i korzystanie z przestrzeni Młodego Miasta w sposób równomierny zamiast jedynie w wybranych częściach.

Komplementarność użytkowania terenu i wielofunkcyjny charakter zabudowy

Uczestnicy warsztatów wskazali, że zabudowa Młodego Miasta powinna mieć wielofunkcyjny charakter przy jednoczesnym zachowaniu równowagi między jego poszczególnymi rejonami. Pozwoli to na stworzenie rezydentnej **dzielnicy żywej w różne dni tygodnia i o różnych porach dnia**, w odróżnieniu od monofunkcyjnych dzielnic, jak np. dzielnice biurowe, które żyją jedynie w dni robocze między godzinami 9:00 a 17:00.

7.2.3. Układ przyrodniczy

Strategiczna rola zieleni i przestrzeni nadwodnych

Uczestnicy warsztatów wskazali na potrzebę **nadania przestrzeniom zielonym i nadwodnym rangi elementu o strategicznej wartości dla powstającej dzielnicy**, a nie elementu, którego kształt jest wynikiem planowania budynków. Jest to wytyczna będąca wynikiem postulatów, którą uwzględniono również we wnioskach głównych z procesu konsultacyjnego.

Szlak krajobrazowy wzdłuż wody oraz Drogi do Wolności

Uczestnicy warsztatów wskazali na **znaczący potencjał krajobrazowy dwóch najważniejszych ciągów pieszych**, jednego wzdłuż Drogi do Wolności, drugiego wzdłuż nabrzeża biegnącego od historycznego śródmieścia do granicy obecnej Stoczni Remontowej. Oba te szlaki należy kształtować z zachowaniem szczególnej uwagi.

Animacja przestrzeni rekreacyjnych

Istotną wytyczną dotyczącą terenów rekreacyjnych jest potrzeba ich animacji. Przestrzenie rekreacyjne w opinii uczestników winny być **aktywnie zarządzane, dzięki czemu będą miejscami atrakcyjnych wydarzeń i aktywności miejskich**: pikniki, joga, wspólne ćwiczenia, wydarzenia dla dzieci. Program aktywizacji powinien integrować mieszkańców Młodego Miasta, mieszkańców pozostałych dzielnic oraz turystów.

Ważne żeby przestrzenie zielone nie były puste. Mogłyby być animowane. Wyobrażam sobie tam zajęcia z jogi, albo zabawy dla dzieci. Tak dzieje się w niektórych miastach.

głos mieszkańca w trakcie warsztatów

OBAWY

**Niedostępność przestrzenna
i izolacja społeczna**

Najem krótkoterminowy

Disnejlandyzacja

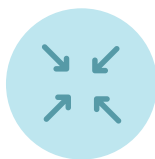

Brak dialogu z mieszkańcami

OCZEKIWANIA

**Integracja
z otoczeniem**

Inkluzywność

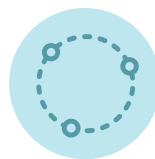
**Lokalizacja usług
społecznych i kulturalnych**

**Dostęp
do wody**

**Dostęp
do zieleni**

**Miejska gęstość
zdarzeń**

**Równowaga między przestrzeniami
publicznymi a inwestycjami**

DZIEDZICTWO

**Zaakcentowanie
dziedzictwa historycznego**

**Zaakcentowanie
dziedzictwa przemysłowego**

**Zaakcentowanie
dziedzictwa kulturowego**

**Hale przemysłowe jako ramy
zmieniającego się życia**

**Droga do Wolności jako trzon
dziedzictwa niematerialnego**

**Równomiernie rozmieszczone
centra kulturowe**

Dzieci oraz młodzież jako odbiorcy

DOSTĘPNOŚĆ

**Niwelacja barier
przestrzennych**

**Dostępności piesza
i rowerowa**

**Niwelacja barier
społecznych**

**Wielofunkcyjny charakter
zabudowy**

**Równomierna dystrybucja usług,
w tym gastronomii**

UKŁAD PRZYRODNICZY

**Szlak krajobrazowy wzdłuż
wody oraz Drogi do Wolności**

**Strategiczna rola zieleni i przestrzeni
nadwodnych**

**Animacja przestrzeni
rekreacyjnych**

8

Synteza zebranego materiału

W poniższym rozdziale przedstawiono syntezę najważniejszych wniosków płynących z analizy materiału zebranego w trakcie warsztatów będących częścią procesu konsultacyjnego. Na podstawie uwag uczestników oraz dyskusji prowadzonych podczas warsztatów zebrano kluczowe zagadnienia, które następnie naniesiono na mapy. Mapy są syntetycznym przedstawieniem wniosków i nie należy ich rozumieć jako projekt, a jako wizualizacje zebranych uwag. Zebrane rysunki mogą stać się punktem wyjścia przy podejmowaniu szczegółowych decyzji projektowych czy w dialogu między interesariuszami. Mogą też stanowić rekomendacje do przyszłych opracowań badawczych oraz prac planistycznych związanych z omawianym terenem.

Przygotowane mapy są syntezą informacji uzyskanych podczas I oraz II warsztatu. Mapy o numerach 1 do 5 zostały przygotowane na podstawie informacji uzyskanych podczas I warsztatu, w trakcie którego dyskutowano o stanie zastanym oraz wyodrębniono na mapie Młodego Miasta całości o spójnym charakterze. Mapy o numerach 6 do 9 przedstawiają syntezę dyskusji prowadzonych podczas II warsztatu, na którym skupiono się na przyszłości dzielnicy, z uwzględnieniem uprzednio wyodrębnionych przez uczestników całości. Mapa numer 10 jest zbiorczym przedstawieniem głównych determinant przestrzennych i funkcjonalnych.

Wykaz map zawartych w rozdziale:

1. Kluczowe obiekty
2. Układ połączeń z otoczeniem
3. Ciągi widokowe i punkty węzłowe
4. Obiekty dziedzictwa i miejsca pamięci
5. Policentryczny układ dzielnicy
6. Zrównoważony program funkcjonalny
7. Obiekty dziedzictwa i miejsca pamięci jako sieć trzecich miejsc
8. Istniejące i postulowane obiekty rekreacji jako sieć trzecich miejsc
9. Istniejące i postulowane obiekty o charakterze kulturalnym jako sieć trzecich miejsc
10. Młode Miasto. Przyszłość Dzielnicy – mapa zbiorcza

8.1. Kluczowe obiekty

Mapa nr 1 przedstawia kluczowe z perspektywy uczestników obiekty dla Młodego Miasta. Obiekty na mapie zostały określone na podstawie informacji uzyskanych podczas warsztatów i obejmują punkty charakterystyczne dla obszaru opisane przez użytkowników.

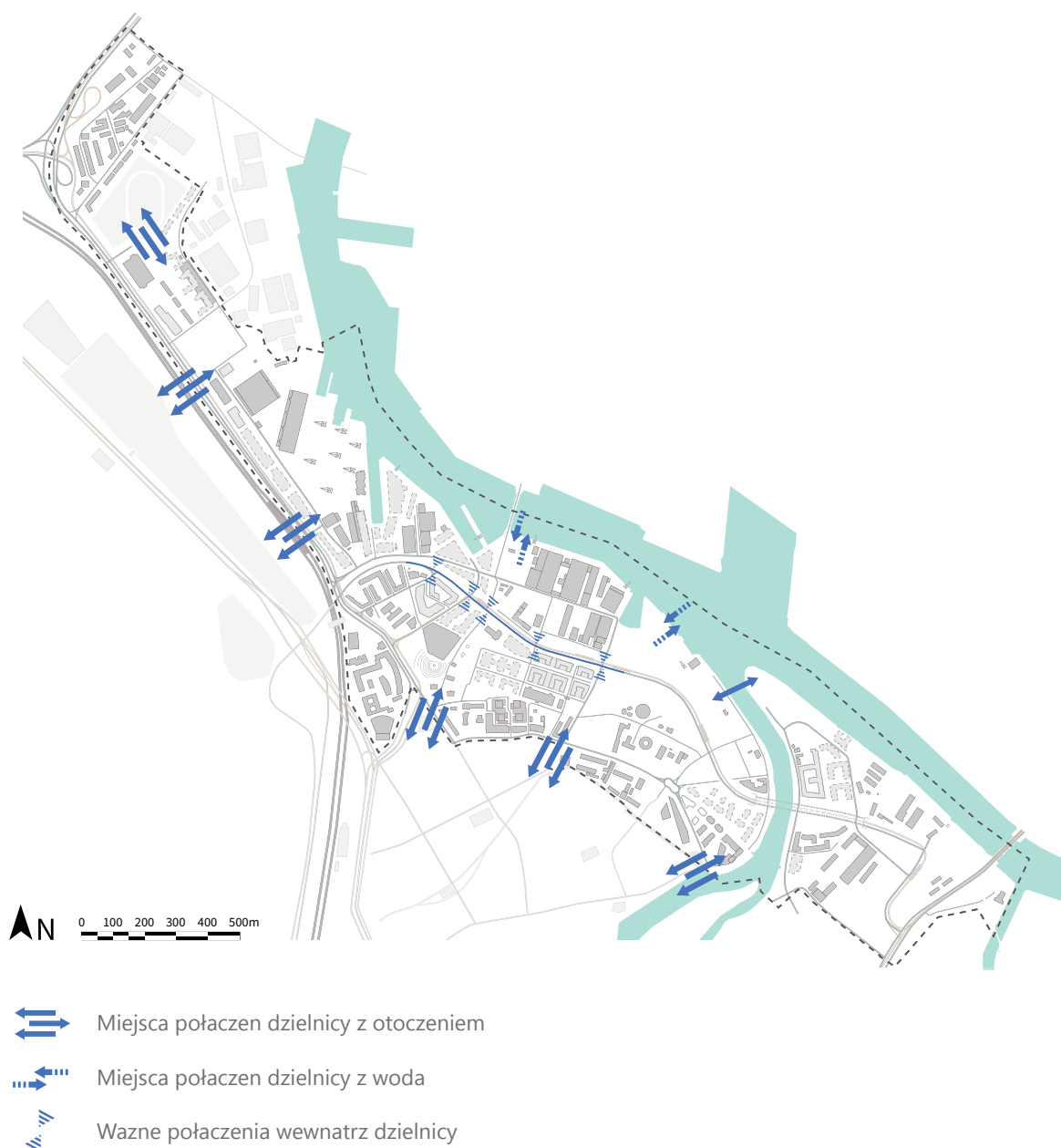

1. Europejskie Centrum Solidarności	8. Brama nr 1 Stoczni Gdańskiej
2. Droga do Wolności	9. Mleczny Piotr – Galeria WL4
3. Sala BHP	10. Ulica Elektryków
4. Brama nr 2 Stoczni Gdańskiej	11. Żurawie
5. Plac i budynek Dyrekcji	12. Trasernia
6. ul. Narzędziowców i zabudowania Stoczni Cesarskiej	13. Żółty wiadukt
7. Montownia U-bootów	

Mapa nr 1. Kluczowe obiekty. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

8.2. Układ połączeń dzielnicy

Na mapie nr 2 wskazano najważniejsze z perspektywy uczestników istniejące oraz proponowane połączenia z otaczającym obszarem oraz wewnątrz samej dzielnicy. **Podczas warsztatów uczestnicy zaznaczyli potrzebę zwiększenia dostępności ruchu pieszego i rowerowego do dzielnicy.** Szczególną uwagę zwrócono na potrzebę stworzenia pieszego połączenia poprzecznego łączącego dzielnicę Aniołki z północną częścią Młodego Miasta. Jako możliwe rozwiązanie wskazywano powstanie kładki pieszej ponad torowiskami i ul. Jana z Kolna.

8.3. Ciągi widokowe i punkty węzłowe

Mapa nr 3 obrazuje układ najważniejszych ciągów widokowych wraz ze wskazanymi punktami węzłowymi mogącymi stać się istotnymi elementami przestrzeni publicznych. Na podstawie dyskusji **wyróżniono dwa główne ciągi widokowe ze względu na ich szczególne znaczenie, są to: Droga do Wolności oraz szlak wiodący wzdłuż nabrzeża.** Droga do Wolności biegnąca od Placu Solidarności do tak zwanego Mostu Pontonowego opisana została jako trasa dziedzictwa niematerialnego i jest swojego rodzaju przestrzennym hołdem dla historii związanej z ruchem Solidarności. Trasa biegnąca nabrzeżem jest kontynuacją szlaku historycznego rozpoczynającego się w historycznym śródmieściu. Tworzy ona unikatowy nadwodny

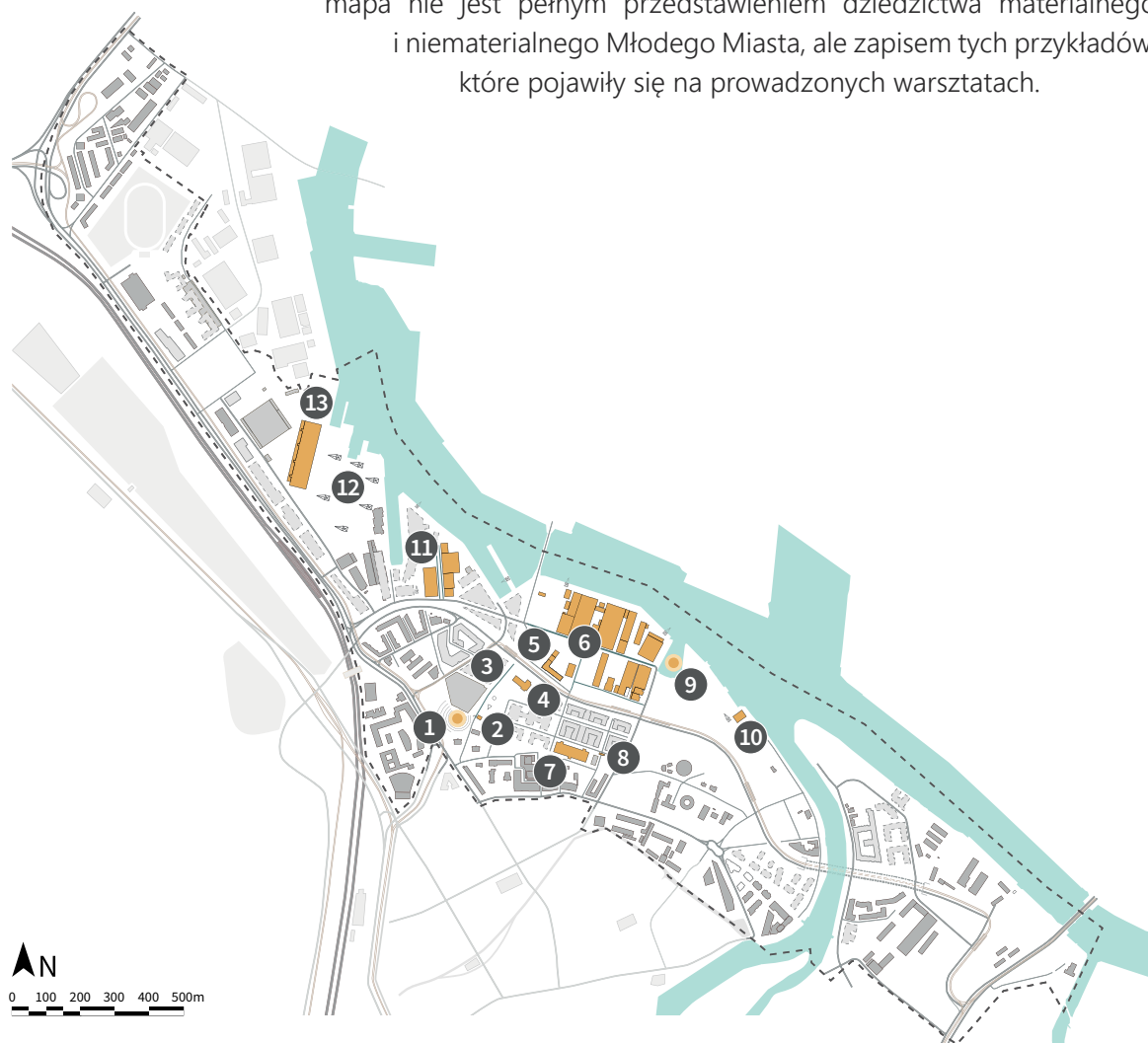
szlak krajobrazowy, który pozwala użytkownikowi na stopniowe odkrywanie terenów postoczniowych i jednocześnie doświadczanie terenów nadwodnych. Na mapie zaznaczono również szlaki uzupełniające, będące szlakami, z których, jak wynika z procesu konsultacyjnego, najczęściej korzystają użytkownicy piesi i rowerowi, poruszając się po terenie Młodego Miasta.

Mapa nr 3. Ciągi widokowe i punkty węzłowe. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

8.4. Obiekty dziedzictwa i miejsca pamięci

Na mapie nr 4 zebrano wskazane przez uczestników warsztatów miejsca i nośniki dziedzictwa – zarówno w formie obiektów fizycznych, jak i miejsc pamięci. **Dziedzictwo Młodego Miasta stanowi jedno z najważniejszych zagadnień pojawiających się podczas dyskusji** prowadzonych w ramach procesu konsultacyjnego. Uczestnicy warsztatów wielokrotnie wskazywali na znaczenie historycznej zabudowy terenu dla jego tożsamości czy potrzebę zaakcentowania wybranych miejsc pamięci w przestrzeni Młodego Miasta. Należy zaznaczyć, że prezentowana mapa nie jest pełnym przedstawieniem dziedzictwa materialnego i niematerialnego Młodego Miasta, ale zapisem tych przykładów, które pojawiły się na prowadzonych warsztatach.

1. Plac Solidarności	7. Montownia U-bootów
2. Brama nr 2 Stoczni Gdańskiej	8. Brama nr 1 Stoczni Gdańskiej
3. Droga do Wolności	9. Dok Cesarski
4. Sala BHP	10. Mleczny Piotr – Galeria WL4
5. Plac i budynek Dyrekcji	11. Ulica Elektryków
6. ul. Narzędziowców i zabudowania Stoczni Cesarskiej	12. Żurawie
	13. Trasernia

Mapa nr 4. Obiekty dziedzictwa i miejsca pamięci. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

8.5. Policentryczny układ dzielnicy

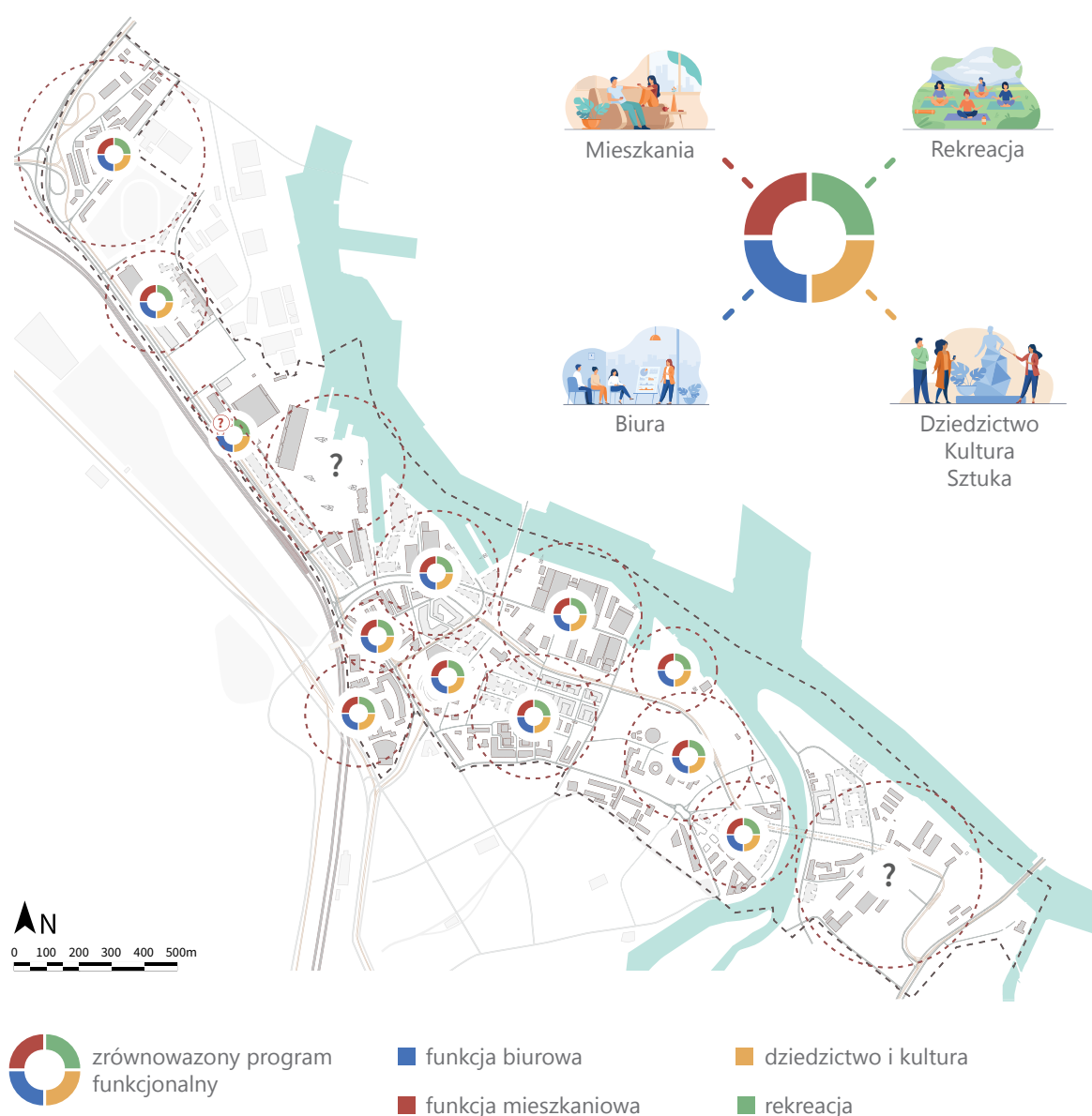
Na mapie nr 5 przedstawiono rejony wyodrębnione przy udziale uczestników warsztatów podczas procesu konsultacyjnego. Z dyskusji prowadzonych z uczestnikami wynika, że **obszar Młodego Miasta składa się z wyczuwalnie wyodrębnionych jednostek sąsiedzkich, które wyróżniają się odmiennym charakterem lub funkcją**. Obserwacje uczestników wskazują na to, że policentryczny układ jednostek sąsiedzkich tworzących Młode Miasto widocznych w morfologii obszaru – czyli zabudowie oraz w procesach, które go kształtowały – są również doświadczane przez jego użytkowników. Podczas warsztatów pojawiały się głosy, że Młode Miasto jest grupą niezależnych wysp. Taki odbiór Młodego Miasta potęgowany jest zapewne przez rozkład silnie oddziałujących ośrodków kultury, tworzących lokalne centra, między innymi: Europejskie Centrum Solidarności, 100cznia, Ulica Elektryków, Budynek Dyrekcji, Galeria WL4 (tak zwany Mleczny Piotr). Warto również wspomnieć, że środowisko eksperckie (jak na przykład Lipiński i Lorens) odnosi się do terenu jako federacji historycznych rejonów o ustalonej – bądź tworzącej się – tożsamości i wskazuje jednocześnie na jego potencjał rozwojowy.

Mapa nr 5. Policentryczny układ dzielnicy. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

8.6. Zrównoważony program funkcjonalny

Mapa nr 6 obrazuje proporcje postulowanego programu funkcjonalnego Młodego Miasta. Podczas warsztatów uczestnicy wskazali na potrzebę stworzenia zrównoważonego programu funkcjonalno-użytkowego dla dzielnicy. Na podstawie zebranego materiału warsztatowego można wnioskować, że w przyszłości **uczestnicy chcieliby, aby Młode Miasto było dzielnicą wielofunkcyjną z rozproszonymi usługami podstawowymi**. Warto zaznaczyć, że żadna z diskutowanych funkcji (patrz: grafika) nie została wskazana jako dominująca. Strukturę tę mają uzupełniać punktowe obiekty o odmiennym charakterze: kulturalnym, usług ponadpodstawowych oraz zieleni i rekreacji. Obiekty te stanowić mają o unikatowym charakterze każdej jednostki sąsiedzkiej, która miałaby się znajdować na terenie Młodego Miasta. Spostrzeżenia uczestników odnoszą się do przeważającej części Młodego Miasta z wyłączeniem terenów o niezdefiniowanym charakterze leżących na północy obszaru oraz w rejonie Polskiego Haka.

Mapa nr 6. Zrównoważony program funkcjonalny. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

8.7. Sieci trzecich miejsc w kontekście Młodego Miasta

Przeprowadzone w ramach procesu warsztaty wskazują jednoznacznie na obawę uczestników przed wykluczeniem społecznym spowodowanym np. zabudowaniem terenu inwestycjami, które będą luksusowe i niedostępne dla przeciętnego mieszkańca. Jedna z uczestniczek ujęła powody wykluczenia następująco: nie będzie po co przychodzić na Młode Miasto. Przyniesione powyżej obawy stały się przyczynkiem do rozważań podczas II warsztatu na temat tego, w jaki sposób można przeciwdziałać takiemu rozwojowi obszaru w przyszłości.

Uczestnicy (jak już wcześniej zaznaczono) wyodrębnili na terenie Młodego Miasta obszary o spójnym charakterze (patrz: mapa numer 5). Podczas dyskusji wspomniano, że warto by było połączyć te obszary różnymi usługami oraz funkcjami, które zachęciłyby użytkowników do korzystania z całego terenu.

W odpowiedzi na wskazaną problematykę moderatorzy wprowadzili do rozmowy pojęcie trzecich miejsc, które zgodnie z teorią amerykańskiego socjologa Raya Oldenburga są miejscami innymi niż te, w których pracujemy bądź mieszkamy. Trzecie miejsca to miejsca odpoczynku, interakcji, miejsca wzmacniające więzi społeczne i budujące poczucie przynależności. Podczas warsztatów uczestnicy wskazali istniejące oraz postulowane trzecie miejsca obejmujące różne sposoby korzystania z obszaru. Trzecie miejsca przedstawiono na mapach jako trzy komplementarne względem siebie sieci:

1. sieć obiektów związanych z dziedzictwem,
2. sieć obiektów zieleni i przestrzeni nadwodnych o walorach krajobrazowych,
3. sieć obiektów kultury.

Sieci trzecich miejsc w kontekście kształtującego się Młodego Miasta mogłyby być nie tylko elementem spajającym poszczególne rejony, ale również magnesem dla użytkowników mieszkających poza dzielnicą – dając im powód do tego, by spędzać w niej czas.

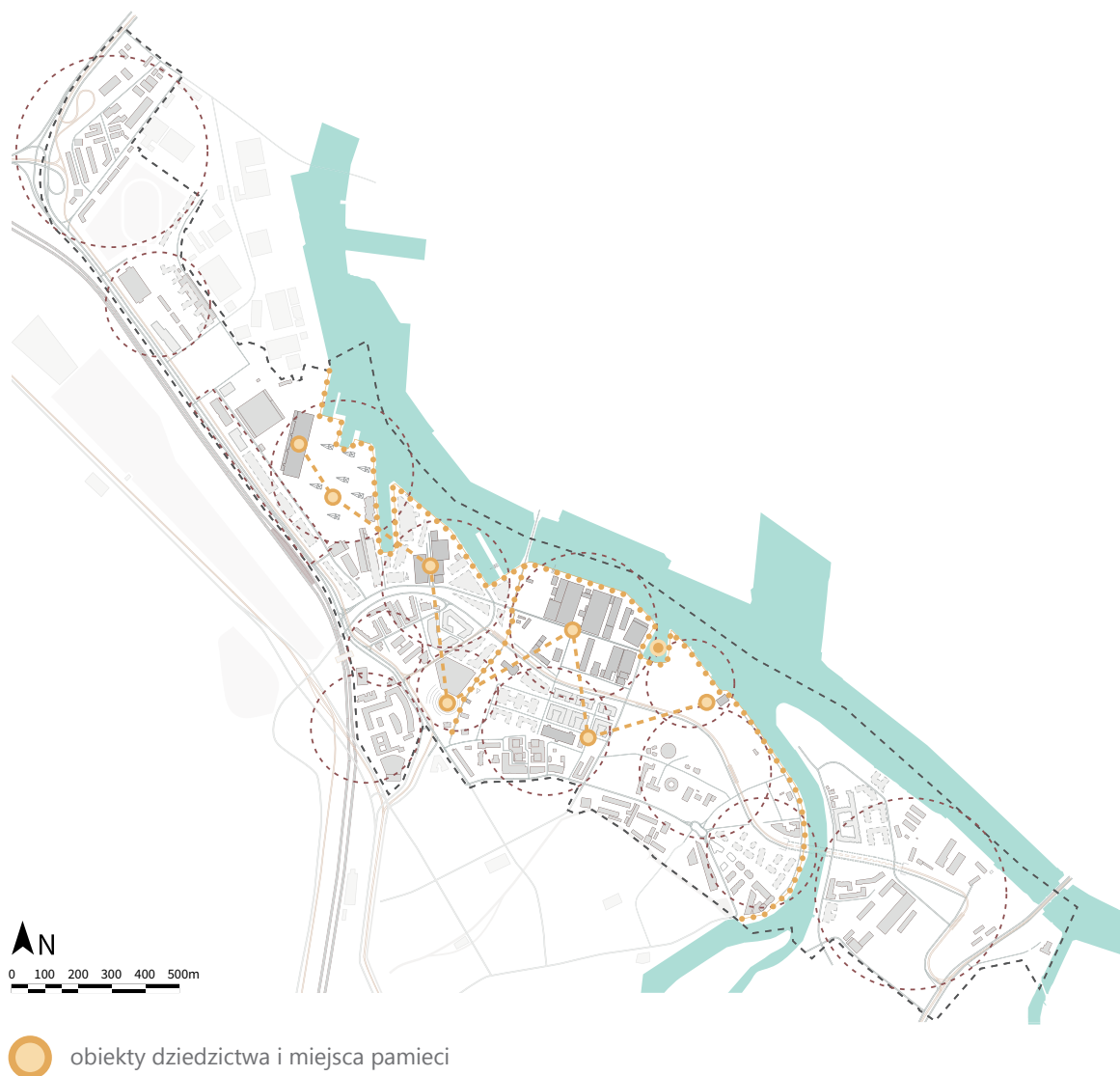
Rys. 17. Sieć miejsc rekreacji. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

8.8. Obiekty dziedzictwa i miejsca pamięci jako sieć trzecich miejsc

Mapa nr 7 przedstawia sieć trzecich miejsc związanych z dziedzictwem. Uczestnicy warsztatów wskazali obiekty dziedzictwa materialnego oraz miejsca pamięci. Zostały one przedstawione na mapie jako potencjalna sieć trzecich miejsc, która może być wykorzystana do programowania narracji dzielnicy związanej z problematyką pamięci.

Jako potencjalnie interesujące miejsca wskazano istotne obiekty pod kątem historycznym i atrakcyjne obiekty dziedzictwa: Plac Solidarności, Trasernię, Montownię U-bootów, zabudowania Stoczni Cesarskiej wraz z budynkiem Dyrekcji, otoczenie Ulicy Elektryków oraz Mlecznego Piotra. Do dziedzictwa odnosi się również budynek Europejskiego Centrum Solidarności.

Jako propozycję rozszerzenia sieci trzecich miejsc związanych z dziedzictwem uczestnicy wskazywali możliwość powstania Muzeum Dziedzictwa Przemysłowego czy stworzenie parku pamięci 150 wyciętych drzew w rejonie Drogi do Wolności.

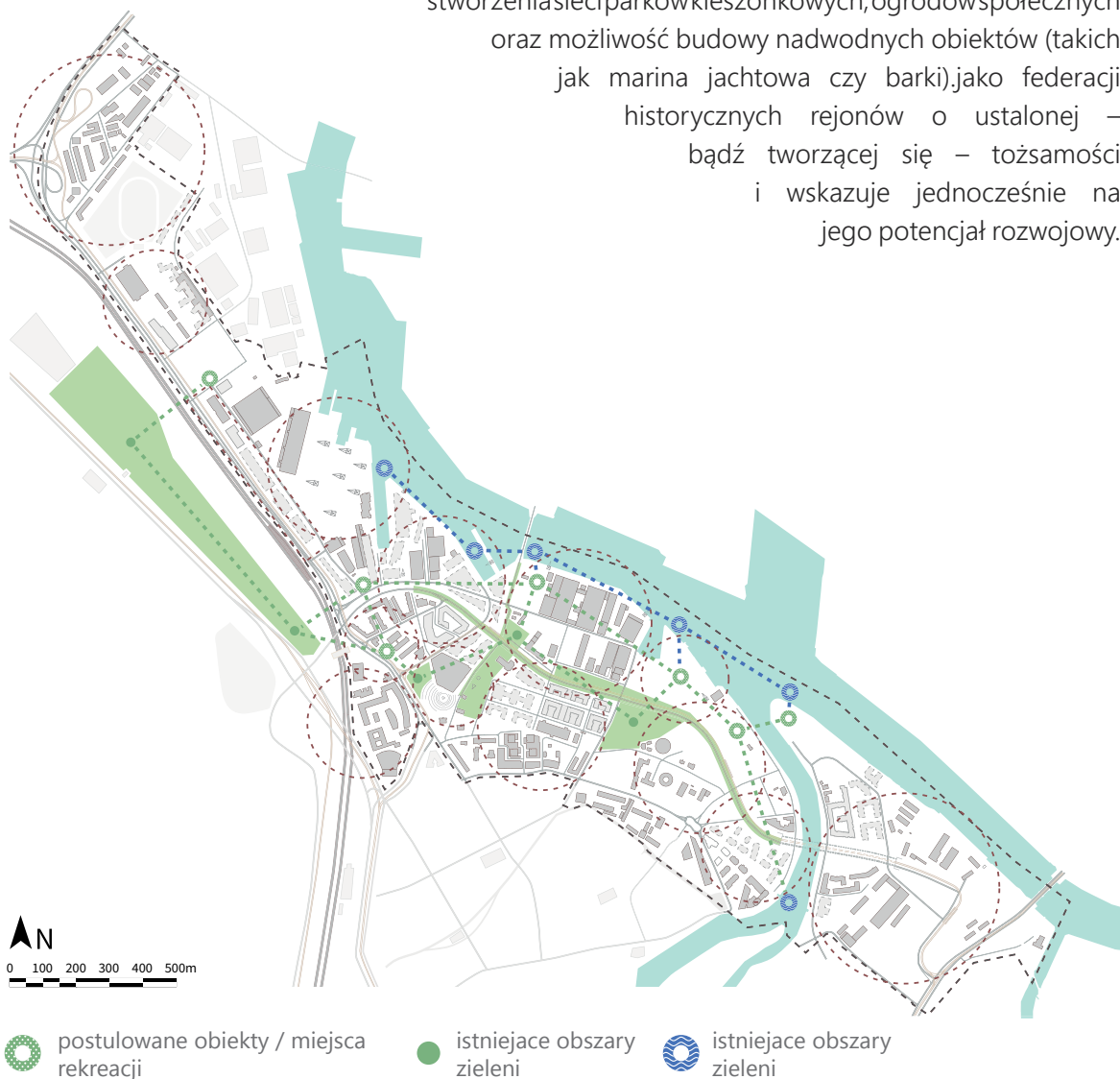
Mapa nr 7. Obiekty dziedzictwa i miejsca pamięci jako sieć trzecich miejsc. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

8.9. Istniejące i postulowane obiekty rekreacji jako sieć trzecich miejsc

Mapa nr 8 przedstawia sieć trzecich miejsc związanych z terenami rekreacyjnymi i nadwodnymi. Uczestnicy warsztatów wskazali istniejące oraz postulowane obiekty zieleni i miejsc nadwodnych, które naniesiono następnie na mapę. Postulowane miejsca nie są propozycjami projektowymi, a jedynie sugestiami i inspiracjami do przyszłych działań i negocjacji wśród interesariuszy na temat obrazu dzielnicy. Podobnie jak inne elementy przestrzeni Młodego Miasta, miejsca tak zwanej zielonej i niebieskiej infrastruktury zostały przedstawione jako potencjalna sieć trzecich miejsc, która może być wykorzystana do programowania narracji dzielnicy opartej na rekreacji.

Jako wartościowe istniejące obiekty uczestnicy wskazali otwarty teren przy byłych pochylniach Stoczni Cesarskiej, Park Steffensa i przede wszystkim nabrzeże.

W kwestii postulowanych obiektów wskazano na możliwość stworzenia sieci parków kieszonkowych, ogrodów społecznych oraz możliwość budowy nadwodnych obiektów (takich jak marina jachtowa czy barki). jako federacji historycznych rejonów o ustalonej – bądź tworzącej się – tożsamości i wskazuje jednocześnie na jego potencjał rozwojowy.

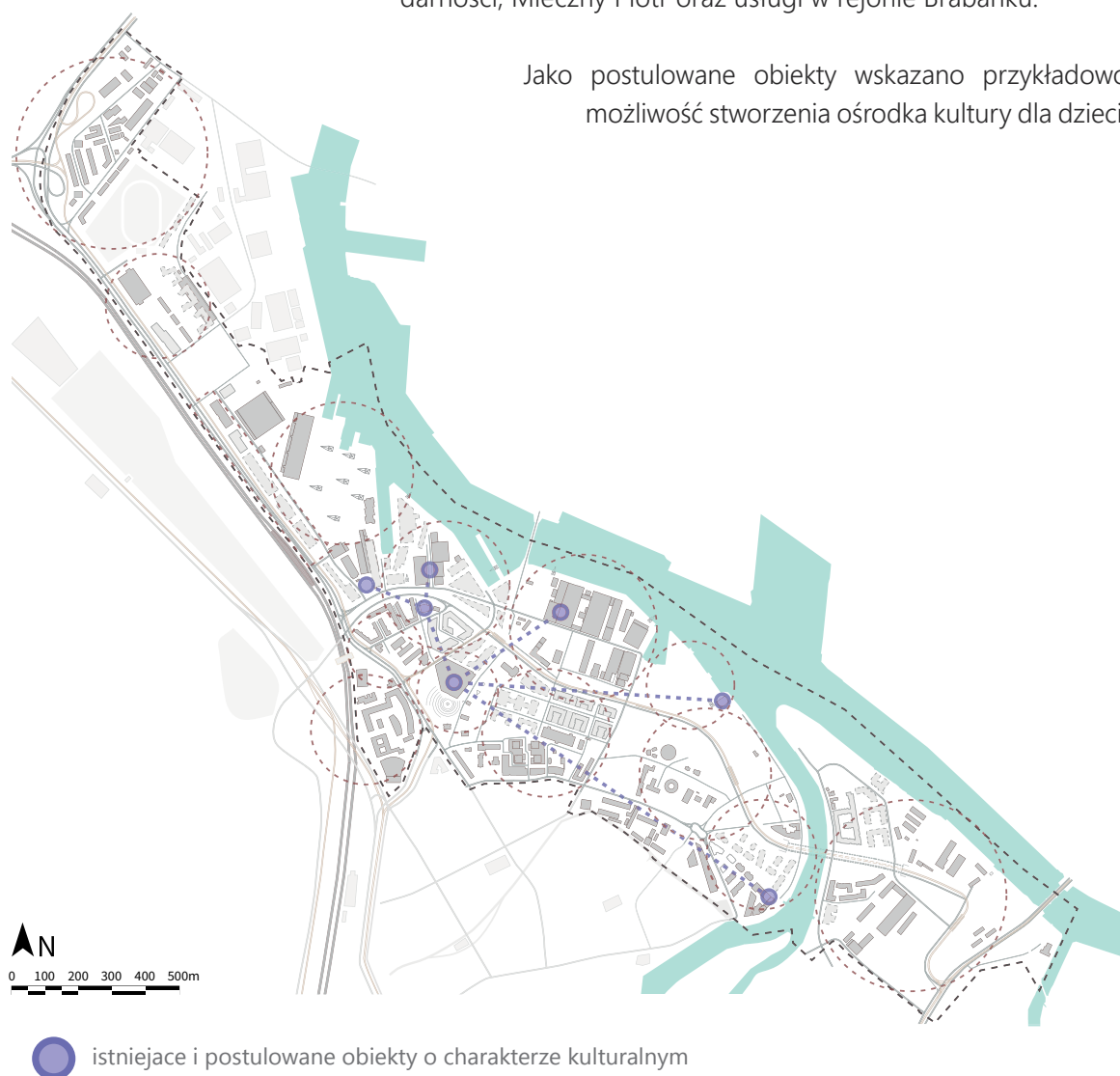
Mapa nr 8. Istniejące i postulowane obiekty rekreacji jako sieć trzecich miejsc. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

8.10. Istniejące i postulowane obiekty o charakterze kulturalnym jako sieć trzech miejsc

Mapa nr 9 przedstawia sieć trzech miejsc związanych z obiektami o charakterze kulturalnym i rozrywkowym. Postulowane miejsca o charakterze kulturalnym nie są propozycjami projektowymi, a jedynie sugestiami i inspiracjami do przyszłych działań i negocjacji wśród interesariuszy na temat obrazu dzielnicy. Podobnie jak inne elementy przestrzeni Młodego Miasta, miejsca kultury zostały przedstawione jako potencjalna sieć trzech miejsc, która może być wykorzystana do programowania narracji dzielnicy opartej na kulturze. Ważnym aspektem takiego programowania jest zapewnienie komplementarności funkcji kultury, ich oferta powinna być zróżnicowana i docierać do możliwie jak najszerszej grupy odbiorców.

Jako wartościowe istniejące obiekty o charakterze kulturalnym wskazano: 100cnię, NOMUS, rejon ul. Elektryków, przestrzenie hal Stoczni Cesarskiej zaadaptowane na przestrzenie kreatywne, Europejskie Centrum Solidarności, Mleczny Piotr oraz usługi w rejonie Brabanku.

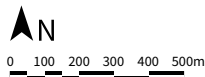
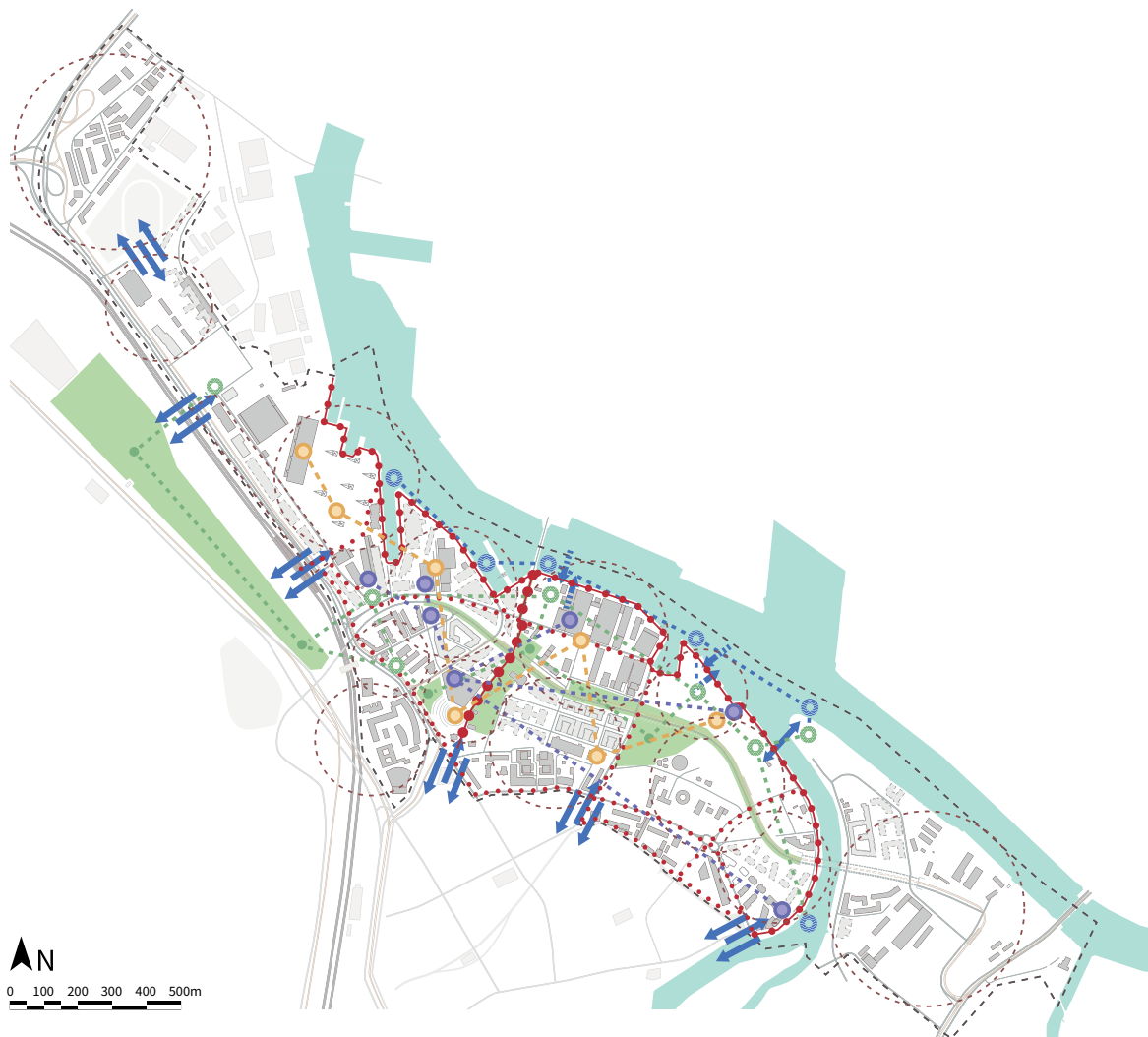
Jako postulowane obiekty wskazano przykładowo możliwość stworzenia ośrodka kultury dla dzieci.

Mapa nr 9. Istniejące i postulowane obiekty o charakterze kulturalnym jako sieć trzech miejsc. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

8.11. Młode Miasto. Przyszłość dzielnicy – mapa zbiorcza

Mapa nr 10 przedstawia syntetyczne zestawienie głównych determinant przestrzennych i funkcjonalnych w obszarze problemowym.

Szlaki	Punkty węzłowe	Połączenia
<ul style="list-style-type: none"> ●—● szlak kluczowy trasa dziedzictwa niematerialnego Droga do Wolności —●— szlak charakterystyczny trasa dziedzictwa materialnego Waterfront -●- szlaki uzupełniające trasy komunikacyjno-turystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> ○ postulowane obiekty rekreacji ● istniejące obszary zieleni ○ postulowane miejsca rekreacji nadwodnej ○ obiekty dziedzictwa i miejsca pamięci ● istniejące i postulowane obiekty o charakterze kulturalnym 	<ul style="list-style-type: none"> ⇄ miejsca połączeń dzielnicy z otoczeniem ⇄ miejsca połączeń dzielnicy z wodą // ważne połączenia wewnątrz dzielnicy --- granice opracowania

Mapa nr 10. Młode Miasto. Przyszłość dzielnicy – mapa zbiorcza. Opracowanie: Stowarzyszenie Inicjatywa Miasto, 2021.

Wnioski i rekomendacje powarsztatowe

9.1. Koordynacja procesu rozwoju dzielnicy

Kształtowanie Młodego Miasta dotyczy wielu interesariuszy, a ich potrzeby mają zróżnicowany charakter. Wśród głównych aktorów tego procesu należy wymienić: prywatnych właścicieli terenów, spółki skarbu państwa, samorządowe instytucje kultury, jednostki samorządowe, państwowe jednostki służby ochrony zabytków, organizacje pozarządowe, mieszkańców oraz Miasto Gdańsk rozumiane jako podmiot prawny. Najważniejszym wnioskiem wyniesionym z procesu konsultacyjnego jest wskazanie **potrzeby koordynacji procesu rozwoju dzielnicy między interesariuszami**. Zakres postulowanej współpracy powinien wykraczać poza instrumenty prawne. Wniosek ten pokrywa się z wnioskami wskazanymi we wcześniejszych inicjatywach, między innymi w trakcie warsztatów Stocznia od Nowa realizowanych w ramach projektu Memory of Water. Koordynacja procesu powinna zakładać współpracę opartą na wzajemnym zaufaniu służącym interesowi wszystkich jej uczestników. Postulat współpracy wynika z przyjęcia założenia, że rozwój dokonuje się poprzez dobrowolną współpracę między podmiotami, która nie musi być zredukowana do relacji prawnych i ekonomicznych. Kształtowanie Młodego Miasta w tym ujęciu staje się programem społecznym.

Należy zwrócić uwagę, iż znacząca część analizowanego terenu jest własnością prywatną, a właściciele działek są w ich posiadaniu od wielu lat. Jest istotne, by w kontekście przyszłości dzielnicy zarówno kierunek jej rozwoju, jak i kształt były wynikiem bliskiej współpracy między interesariuszami, ze szczególnym uwzględnieniem właścicieli gruntów, których decyzje mają największy wpływ na ten teren. W opinii uczestników warsztatów Miasto Gdańsk – jako reprezentant interesów obecnych i przyszłych mieszkańców oraz użytkowników – powinno przyjąć aktywną rolę w tym procesie. Istotnym czynnikiem zapewniającym sukces z przyjęcia takiego modelu współpracy będzie zapewnienie transparentności dialogu między interesariuszami i budowanie zaufania społecznego do procesu.

Wskazane obszary koordynacji:

- uzgodnienia połączeń przestrzennych i rozwiązań projektowych ciągów komunikacyjnych i przestrzeni publicznej,
- stworzenie komplementarnego programu usługowego i kulturalnego,
- stworzenie programu społecznego i koordynacja współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- stworzenie strategii wizerunkowej.

9.2. Zrównoważony program funkcjonalny

Wnioski płynące z warsztatów wskazują na potrzebę rozwoju Młodego Miasta jako miejskiej dzielnicy wielofunkcyjnej bez jednej dominującej funkcji. Odnosi się to do przeważającej części Młodego Miasta z wyłączeniem jej północnej części o niezdefiniowanym charakterze oraz rejonu Polskiego Haka. Pozostała część poddanej analizie terenu widziana jest przez uczestników jako **dzielnica wielofunkcyjna z rozproszonymi usługami podstawowymi uzupełniona punktowo rozmieszczonymi obiektami o odmiennym charakterze: rekreacji i zieleni, usług ponadpodstawowych i kultury.**

Inkluzywność, wielofunkcyjność i zrównoważone proporcje funkcji mieszkaniowej, usługowej, kultury i rekreacji powinny stać się głównymi cechami wyróżniającymi Młode Miasto. W tym kontekście ważne jest zapewnienie warunków koegzystowania, które będą polegać na niwelowaniu potencjalnych niedogodności, zapewnieniu dostępności i prostego dotarcia do dzielnicy wszystkim użytkownikom oraz zapewnieniu usług pozwalających na codzienne przebywanie w dzielnicy.

9.3. Strategia kształtowania terenów zielonych i rekreacyjnych

Uczestnicy warsztatów wielokrotnie wskazywali na znaczenie terenów zielonych i rekreacyjnych jako istotnych dla przyszłego Młodego Miasta akcentując znaczenie tych terenów zarówno ze względów przyrodniczych, jak i ze względu na dobrostan przyszłych użytkowników dzielnicy. W trakcie warsztatów uczestnicy wskazali na dobrze rozwiniętą na terenach Stoczni Gdańskiej sieć **obszarów zielonych**, co zostało również zweryfikowane poszukiwaniami w dokumentacji zdjęciowej na temat Stoczni Gdańskiej. Tereny te posiadały celowo zaprojektowane zielone aleje drzew, reprezentacyjne zieleńce, jak i sieć nieformalnie powstających ogrodów utrzymywanych przez pracowników Stoczni. Problematyka ta nie została dostatecznie rozpoznana i obecnie nie ma na ten temat odrębnych opracowań, choć jest ona ważna w kontekście budowania wizji rozwoju terenów postoczniowych.

Zaleca się stworzenie strategii kształtowania terenów zielonych i rekreacyjnych, która wytyczy standardy łączenia przestrzeni publicznych z układami przyrodniczymi dzielnicy, wspomogę retencję, zapewni zachowanie bioróżnorodności terenu, jak również przyczyni się do zachowania otwartego oraz inkluzywnego charakteru dzielnicy.

9.4. Mapowanie i koordynacja inicjatyw społecznych i kulturalnych

Młode Miasto było i nadal jest ważnym ośrodkiem działalności artystycznej, kulturowej i społecznej, które są istotnym elementem jego tożsamości, nośnikiem dziedzictwa i ważnym oddolnym głosem. **Mapowanie, koordynacja oraz wsparcie inicjatyw społecznych i kulturalnych działających na terenach Młodego Miasta powinny być integralną częścią działań na rzecz rozwoju dzielnicy.** Koordynacja i współpraca miasta w ramach tak zwanych projektów miękkich na terenie Młodego Miasta wspomogę integrację tych terenów ze społecznością miejską, integrację przyszłych mieszkańców, jak też umożliwi szybszą diagnozę negatywnych zjawisk zachodzących w procesie kształtowania dzielnicy i szybszą reakcję na nie.

9.5. Różnice pokoleniowe w rozumieniu Młodego Miasta

W trakcie procesu konsultacyjnego można było zauważyć odmienny stosunek do problematyki pamięci związanej z Solidarnością, dziedzictwem kulturowym i przemysłowym Młodego Miasta w różnych grupach pokoleniowych, jak również **odmienną percepcję samych terenów postoczniowych oraz odmienne potrzeby komunikowania wartości, które się z nimi wiążą**. Kwestie związane z różnicami pokoleniowymi były w szczególności zauważalne podczas dyskusji prowadzonych w trakcie warsztatów oraz dyskusji ekspertów, wyrażających obawy związane z zachowaniem żywej pamięci wśród osób urodzonych po 1989 roku. Obserwacje wskazują na potrzebę przeprowadzenia badań społecznych nad ewentualnymi różnicami w rozumieniu znaczenia Młodego Miasta, włączając w ich zakres działalność artystyczną i kulturalną na tym terenie. Pozwoli to na weryfikację sposobów komunikowania dziedzictwa i zachowanie jego żywej obecności w świadomości zbiorowej Polaków.

9.6. Integracja Polskiego Haka

Ważnym wnioskiem płynącym z procesu konsultacyjnego jest potrzeba integracji fizycznej i mentalnej obszaru Polskiego Haka. W opinii uczestników warsztatów **praktycznie nie istnieje on w świadomości mieszkańców Gdańska**, a wielu z nich nie wie nawet, jak się dostać na jego teren. Polski Hak nie jest postrzegany jako część Młodego Miasta, opisywany jest jako niedostępny i niebezpieczny. Istotnym wyzwaniem dla władz miasta jest - w uzupełnieniu do zmian planistycznych - podjęcie działań miękkih, które pozwolą na zmianę wizerunku tego terenu, przyczynią się do zaistnienia jego w świadomości gdańszczan, a z czasem również do stopniowej integracji społecznej z pozostałymi terenami leżącymi w granicach Młodego Miasta. Zaleca się **przeprowadzenie wywiadów środowiskowych oraz spacerów badawczych z mieszkańcami celem rozpoznania potencjału tego terenu**. Dodatkowo interesującym rozwiązaniem może być prowadzenie działań społecznych i kulturalnych pozwalających na zmianę wizerunku, które obok działań infrastrukturalnych (tunel, prom) sprawią, że integracja Polskiego Haka będzie przebiegała wielowymiarowo.

9.7. Młode Miasto kwestie semantyczne

Proces konsultacyjny wyłonił **problematykę definicji pojęć, ich znaczeń oraz odmienne propozycje nazewnicze w stosunku do analizowanego obszaru**. Pojęcia: Młode Miasto, Stocznia Gdańska, Stocznia Cesarska oraz Stocznia Gdańska im. Lenina choć stosowane są zamiennie do opisanego tego samego obszaru, nacechowane są odmienną warstwą znaczeniową. Każda ze wspomnianych nazw nawiązuje do innej tradycji narodowej, etnicznej, politycznej oraz odmiennych narracji historycznych. W trakcie spotkań i warsztatów zwracano szczególnie uwagę na pochodzenie nazw, ich związek z historią i wydarzeniami mającymi wpływ na ich powstanie i wynikające z nich konotacje kulturowe. Pytanie o nazewnictwo staje się więc pytaniem o tożsamość i tradycję, którą społeczność zamierza kontynuować. Mimo że wskazane różnice pojęciowe są jaśniejsze dla osób zajmujących się obszarem Młodego Miasta badawczo niż dla przeciętnego mieszkańca Gdańska, wymagają one rozstrzygnięcia.

Rys. 18. Fot. www.stock.adobe.com.

10

Podsumowanie

Przeprowadzony proces konsultacyjny pozwolił na aktualizację założeń dotyczących kształtowania wizji rozwoju Młodego Miasta. Część postulatów uczestników warsztatów pokrywała się z postulatami będącymi wynikiem wcześniejszych inicjatyw konsultacyjnych czy działań artystycznych. Niezmiennie wartością uniwersalną, przenikającą każdy aspekt kształtowania dzielnicy, jest problematyka dziedzictwa i pamięci. **Potrzeba zachowania dziedzictwa i autentyczności terenów postoczniowych, bogatych w artefakty techniki oraz obiekty istotne ze względu na pamięć o ruchu i idei Solidarności była dla wszystkich uczestników warsztatów oczywistością.**

Akcentowanie znaczenia obszarów zielonych i terenów nadwodnych jako istotnych dla charakteru dzielnicy było kolejnym postulatem, który pojawił się już przy okazji wcześniejszych działań związanych z Młodym Miastem. Uczestnicy wskazywali nie tylko na historyczną rolę obszarów zielonych na terenie Stoczni Gdańskiej, ale również na ich przyszłościowe znaczenie jako przestrzenie publiczne. Uczestnicy wskazywali, że ważna jest ogólnodostępność terenów nadwodnych, mimo prywatnych inwestycji, które powstaną w ich sąsiedztwie.

Nowym wskazaniem dla Młodego Miasta jest odmienna od przyjętej na przełomie lat dwutysięcznych wizja charakteru dzielnicy. Interesariusze dążą do wykreowania **zintegrowanej, spójnej, wielofunkcyjnej dzielnicy otwartej i dostępnej dla wszystkich**, co odpowiada zmianie, jaka dokonała się w myśleniu o współczesnym mieście.

Akcentowane są:

- połączenia przestrzenne pozwalające na swobodny ruch pieszy i rowerowy,
- gęsta sieć przestrzeni publicznych oraz terenów zielonych,
- wielofunkcyjna zabudowa.

Wszystkie wyżej wskazane postulaty składają się na **wizję żywej, przyjaznej mieszkańcom i odwiedzającym dzielnicy.**

Obok wniosków na temat wizji Młodego Miasta są wnioski dotyczące samego sposobu kształtowania obszaru, który powinien powstawać **przy współpracy wszystkich podmiotów**. Współpraca ta jest kluczowa, gdyż pozwoli rozwijać dzielnicę jako spójną przestrzennie i estetycznie całość. Kształt nowej dzielnicy winien być wynikiem celowego, a nie przypadkowego działania poszczególnych inwestorów. Kluczowe w tym kontekście jest przyjęcie przez miasto roli koordynatora procesu oraz budowanie zaufania społecznego poprzez transparentny dialog ze wszystkimi interesariuszami.

Rys. 19. Fot. www.freepik.com.

11

Problematyka dalszych studiów, analiz oraz opracowań projektowych

---

Na podstawie wniosków opracowano listę postulowanych działań i opracowań, które będą pomocne w procesie podejmowania decyzji strategicznych, planistycznych i projektowych w stosunku do Młodego Miasta oraz koordynacji współpracy z interesariuszami i mieszkańcami. Zestawienie podzielono na trzy kategorie: działania i opracowania priorytetowe, pozostałe oraz działania o charakterze ciągłym.

11.1. Działania i opracowania priorytetowe

- analiza i konsultacje połączeń przestrzennych ciągów komunikacyjnych i przestrzeni publicznych,
- opracowanie i konsultacja strategii kształtowania przestrzeni rekreacyjnych, zielonych oraz nadwodnych Młodego Miasta (w tym implementacja wytycznych Gdańskiej Polityki Wodnej),
- konsultacja i opracowanie komplementarnego programu usługowo-społecznego dzielnicy,
- analiza zapotrzebowania obszaru na obiekty pełniące funkcję infrastruktury społecznej.

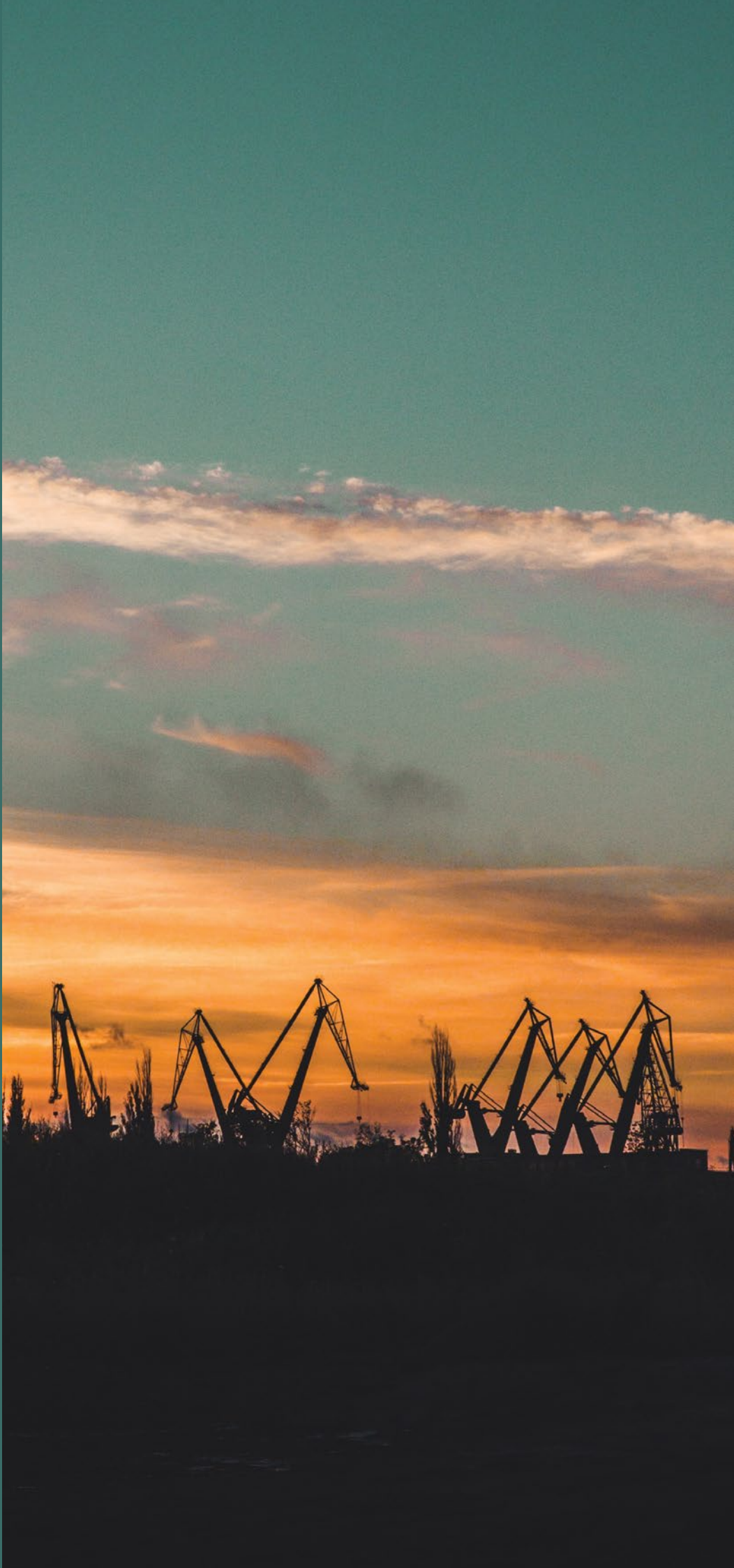
11.2. Pozostałe opracowania i działania

- opracowanie i konsultacja wspólnej strategii wizerunkowej Młodego Miasta,
- opracowanie programu kulturalnego integrującego rejon Polskiego Haka,
- przeprowadzenie studiów socjologicznych na temat poziomu i sposobu rozumienia dziedzictwa obszaru Młodego Miasta,
- przeprowadzenie specjalistycznych konsultacji na temat tradycji nazewniczych dotyczących Młodego Miasta.

11.3. Działania o charakterze ciągłym

- monitoring i koordynacja prywatnych zamierzeń inwestycyjnych,
- monitoring, koordynacja oraz wsparcie aktywności organizacji pozarządowych działających w obszarze.

GDAŃSK

GDAŃSKIE
WARSZTATY
PROJEKTOWE